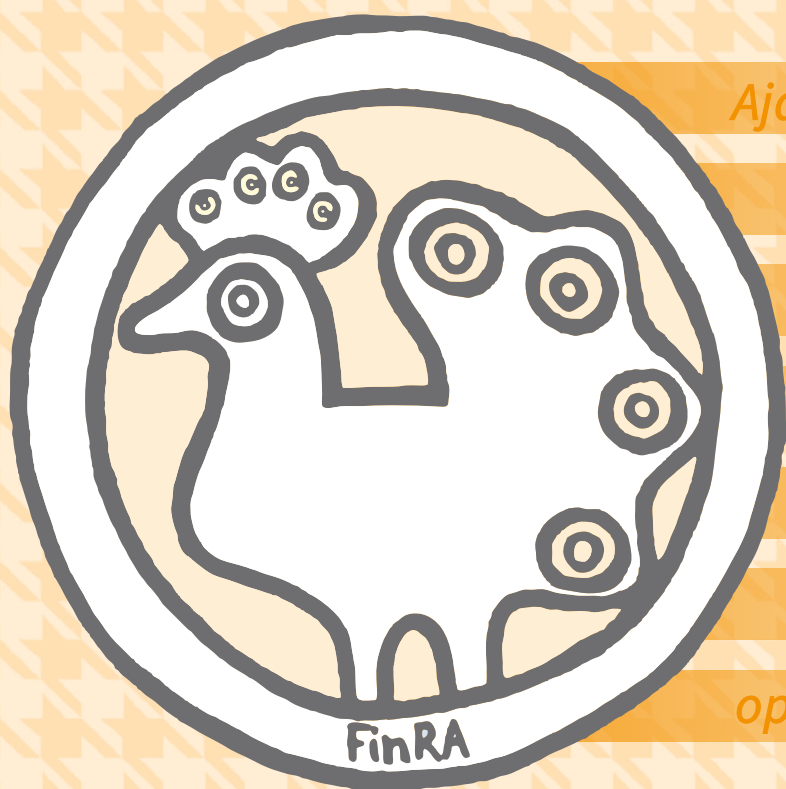

Kielikukko

Iloksi ja opiksi

*Ajankohtaista tietoa
lukemisen,
kirjoittamisen
ja oppimisen
tutkimuksesta
sekä hyvistä
opetuskäytännöistä*

Finnish Reading Association • 2/2023

Tämä numero on Lukupesä-teemanumero:

*Runsaasti ideoita lukupesien toteuttamiseen varhaiskasvatuksessa
ja perusopetuksessa
Opettajien ja tutkijoiden yhteiskehittelyä lukemisympäristöistä ja
lukemaan innostavista tiloista*

Kielikukko 2/2023

Esipuhe	1
Lukupesä tuo näkyväksi lukemisen ympäristöt ja tilat.....	2
<i>Merja Kauppinen ja Juli-Anna Aerila</i>	
Lukupesä-työskentelyllä yhteisopettajuuteen – opettajat ja opettajaopiskelijat pelillistämisen ja taidelähtöisen työskentelyn parissa	6
<i>Merja Kauppinen</i>	
Lukupesä-hankkeessa Turun yliopiston opiskelijat toivat lukemisen iloa lapsille!.....	10
<i>Juli-Anna Aerila</i>	
Miten valita luettavaa lapselle? Miten innostaa lasta lukemaan?	14
<i>Annina Stenvall</i>	
Pelillistäminen lukemisen innoittajana – saduista animaatioiksi ja suosikkikirjoista pakopeleiksi	18
<i>Riitta Harjula ja Susanne Roos</i>	
Ilo lukea – Lukukaveri innostaa ja kannustaa!	22
<i>Kati Aavikko ja Katrine Arbøl-Lilleberg</i>	
Lukupesä-matka Tallinnaan	25
<i>Kati Nordman</i>	
Boksamtalets metoder och möjligheter	26
<i>Agneta Möller-Salmela</i>	
Aikuisen rooli oppimisympäristön ja lukuhetken elävöittämisessä.....	28
<i>Pauliina Liukkoila</i>	
Freinetkoulun Lukupesä-toiminnassa koko koulu kietoutuu kirjallisuuteen ..	32
<i>Kati Nordman</i>	
Tankar om läsförståelse och läsintresse ur ett tjugoårigt perspektiv	35
<i>Ann-Katrine Risberg</i>	
Lukupesässä tuetaan pienten lasten lukijuutta kokonaisvaltaisesti	36
<i>Tiina Kauranen</i>	
Tule kirja, tuo tarinat!.....	38
<i>Virve Kalliomaa</i>	
Suunnitelmallinen kummiluokkatoiminta tuo turvallisuutta, läheisyyttä ja iloa koulupäiviin	44
<i>Outi Kokkonen ja Eeva-Maija Niinistö</i>	

Esipuhe

Nordplus

KÜSK

Kodanikuühiskonna
Sihtkapital

Lukupesä - Reading Nest - Lugemispesa on ollut NordPlus-rahoitteinen Viron, Latvian ja Suomen yhteishanke vuosina 2021–2023. Lukemisen ympäristöjä kehittämällä on eri maissa ponnisteltu kohti lasten ja nuorten lukemisen lisäämistä ja lukumyönteistä elämäntapaa. Hankkeessa on kehitetty fyysisiä, emotionaalisia, sosiaalisia ja kulttuurisia lukemista tukevia ympäristöjä. Oppimisympäristöjen monipuolistaminen on keskeinen tavoite myös varhaiskasvatussuunnitelmassa (2022) ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014). Näin Lukupesä on sopinut erinomaisesti suomalaiseen koulutuksen kehittämiseen.

Lukupesän päätoimija on Suomessa ollut FinRA ry. Hankkeen johtajana on toiminut vastaava järjestö Virossa (Eesti Lugemisühing, EstRA). Suomesta hankkeessa ovat olleet mukana Jyväskylän ja Turun yliopistot, Jyväskylän, Rauman sekä Turun normaalikoulut, Rauman Pikkunorssi, Rauman freinetkoulu, Turun Vasaramäen koulu sekä Mankolan ja Tikan koulut Jyväskylästä. Hangon kirjastosta on ollut mukana Agneta Möller-Salmela. Hankeopettajat ovat verkostoituneet monin tavoin sekä kansallisesti että kansainvälisesti, mikä on ollut suuri voimavara pedagogiikan edistämisessä.

Tässä Kielikukko-lehden numerossa Suomen Lukupesä-hankkeen toimijat esittelevät kokeilujaan ja niistä oppimaansa. Hankkeessa lukuympäristö on mielletty kokonaisvaltaiseksi kokemukseksi, jossa tunne-elämykset ja fyysiset kokemukset ovat vahvasti läsnä. Tämä näkyy myös hanketeksteissä, joissa toimijat ovat saaneet vapaat kädet kuvata omaa toimintaansa lukuympäristöjen kehittämisessä. Osa opettajista kuvaa kaikkia kokeilujaan, osa yksittäistä, mieleenjäänyttä Lukupesä-tapahtumaa ja osa kaikkea hankkeessa oppi-

maansa kokonaisvaltaisena toiminnan muutoksena. Lehden tekstit tarjoavatkin lukijoilleen tietoa, valmiita toimintaideoita ja innostusta. Hankkeessa Lukupesä muotoutui jokaisen toimijan ja hänen ryhmänsä käsissä omannäköiseksi.

Lehden ensimmäinen juttu luo kuvaa Lukupesä-hankkeen kehiksenä toimineesta ©TARU-mallista. TARU – Tarinoilla lukijaksi -malli on Merja Kauppinen ja Juli-Anna Aerilan yhteinen kirjallisuuskasvatuksen tutkimuspohjainen jäsennys. TARU-mallin ja Lukupesä-hankkeen esittelyn jälkeen edetään opetuskokeilujen esittelyyn alkaen Turun ja Jyväskylän yliopiston opettajaopiskelijoiden toteutuksista ja päättyen lukuympäristöihin keskittyvän, suunnitelmallisen kummiluokkatoiminnan esittelyyn. Jokainen Lukupesä-tekstin toimija on merkitty käyttäen taustaorganisaation nimeä tunnistena. Näin lukupesiiin sukeltaminen organisaatiokohtaisesti on helppoa. Lukupesä-hankkeen tutkimusta esitellään hankkeen päätöskonferenssissa Riiasa heinäkuussa 2023.

Innostava lukuympäristö sisältää mukavia lukupaikkoja ja kiinnostavaa luettavaa. Kun tämä yhdistyy varhaiskasvatuksessa ja koulussa yksilölliseen, lapsia aktivoivaan pedagogiikkaan, lukemiselle syntyy mielekkyyttä. Lukemisesta muodostuu yhteisölle arvo, joka näkyy sen toiminnassa monin tavoin. Lukupesä-toiminta ei pääty hankkeen loppuessa, vaan toimijat jatkavat ja jakavat työtään kukin tahoillaan. Kun lukuympäristö synnyttää myönteisen kokemuksen kirjaan, se vaikuttaa lukuasenteisiin ja lukumotivaatioon pitkälle tulevaisuuteen.

Kiitos kaikille toimijoille ja lukuiloa Lukupesä-hankkeen kuvauksiin sukeltajille!

Merja Kauppinen ja Juli-Anna Aerila

Merja Kauppinen

toimii opettajankoulutuslaitoksessa Jyväskylän yliopistossa suomen kielen ja kirjallisuuden pedagogikan lehtorina (kuva: Merja Kauppinen).

Juli-Anna Aerila

Juli-Anna Aerila työskentelee äidinkielen ja kirjallisuuden yliopistonlehtorina Turun yliopiston Rauman kampuksella. Hän opettaa sekä tulevia varhaiskasvatuksen että luokanopettajia. Lukemaan innostaminen ja eheyttävät oppimisprosessit ovat hänen tutkimuskohteitaan.

Lukupesä tuo näkyväksi lukemisen ympäristöt ja tilat

Lukupesät raivasivat tilaa lukemiselle 1990-luvun virolaiskouluissa. Kouluihin ja luokkiin rakennettiin sopukoita, joihin saattoi vetäytyä kirja mukanaan. Sopukat laajenivat 2000-luvulla tiloiksi, joissa pystyi valitsemaan itselleen luettavaa, piirtämään luetusta ja harjoittelemaan kirjaimia. Kansainvälistä tunnustusta (FELAn palkinto) saanut lukutaitotyö rantautui vuonna 2021 Suomeen ja Latviaan. Suomessa Lukupesät yhdistyivät FinRAN luotsaamina luontevasti valtakunnallisia opetus- ja varhaiskasvatussuunnitelmia (2014, 2022) toteuttaen monentyyppisiin oppimisympäristöihin. Syntyi suomalainen lukupesäajattelu, jota artikkelissamme kuvaamme.

Asiasanat: oppimisympäristö, Lukupesä, lukuympäristö, lukuilo, TARU

Juli-Anna Aerila ja Merja Kauppinen

ovat olleet Suomen Lukupesä-toiminnan koordinoijia vuosien 2021–2023 aikana. Lukupesä-hankkeessa on sovellettu heidän kehittämiään ©Taru - Tarinoilla lukijaksi -mallia.

Suomessa Lukupesä-toiminnan lähtökohtana ©TARU-malli

Lukupesä on suunniteltu, kokeiltu ja jalostettu suomalaisissa kouluissa ja päiväkodeissa kahden lukuvuoden ajan (v. 2021–2022, 2022–2023). Tavoitteena on ollut motivoida lapsia ja nuoria huoltajineen sekä koko kouluyhteisöä sidosryhmineen lukemaan. Alusta alkaen lukupesä on kantanut yhteisöllisen lukemisen teema ja lukijayhteisöjen muodostaminen.

Lukupesä-toiminnan pontimena on sovellettu ©TARU - Tarinoilla lukijaksi -mallia (Aerila & Kauppinen 2019; ks. myös <https://sites.utu.fi/polku-taru/>). Sen kivijalkana on lukemisen MSM-periaate, joka koostuu kolmesta osatekijästä: lukemisen määrän lisääminen, sopivan luettavan löytäminen ja mielekäs toiminta luetun parissa. Lukemisen määrää lisäämällä lapset

ja nuoret pyritään sitouttamaan lukuharrastukseen. Iltasadun säännöllinen lukeminen tai loma-kirjan valinta ja lukeminen useaan kertaan vuodenkierron aikana muodostavat rutiineja, joista tulee tapa. Opettajien ja vanhempien tehtävänä on opastaa lapsia ja nuoria itselle sopivan luettavan löytämiseen. Yksilöllisiin tekstivalintoihin ohjaamalla löytyvät kirjat, jotka innostavat lukemaan juuri tietyllä hetkellä tai tietyssä elämänvaiheessa. Myös vertaisten suosittelut toimivat tehokkaasti luettavan valinnassa. Jo varhaiskasvatuksessa lapset alkavat spontaanisti vinkata toisilleen luettavaa iltasatukirjahyllyn (Aerila & Kauppinen 2021; ks. myös <https://sites.utu.fi/iki-taru/>) äärellä. Mielekäs yhteisöllinen tekeminen luetun pohjalta tekee lukukokemuksen näkyväksi ja kannustaa vaihtamaan ajatuksia. Syntyy luontevaa vuorovaikutusta kirjan tiimoilta. ©TARU-mallin mukaisissa opetuskokeiluissa olemme jatkaneet luettua esimerkiksi askartelemalla miniatyyrimaailmoja, tekemällä varjoteatteria, moniaistisin kokemuksiin sekä yhteisöllisellä eläytymisellä tekstin tunnemaailmaan äänten, liikkeen ja värien kautta. Varhaiskasvatuksessa eläytyminen voi tapahtua elävöittämällä lukuhet-

keä ja rakentamalla kirjan ympärille tarinallista leikkiä.

Lukupesä-toiminnassa syntyi lapsilähtöisiä lukemisen ympäristöjä

Lukupesä-toiminnan tuloksena Suomessa on kehitetty lukuisia määriä innovatiivisia fyysisiä, mentaalisia, sosiaalisia ja kulttuurisia lukemisen ympäristöjä. Lukemisen pedagogiikka on kehittynyt, kun eri-ikäisille lukijoille tarkoitettuja lukupesä on rakennettu lukemisen paikkoja ja tiloja silmällä pitäen. Oppilaille lukupesät ovat merkinneet opettajien mukaan pitkälti vuorovaikutusta. Niiden arvo on ollut muiden lukijoiden kohtaamisessa ja ajatusten kehittämisessä luetun pohjalta sekä lukemiseen liittyvien myönteisten tunteiden kasvussa. Yhteisöllisen lukemisen arvo on käynyt näkyväksi luokissa ja päiväkot-

ryhmissä kahden Lukupesä-lukuvuoden jälkeen. Opettajat kertovat, miten “Lukupesä-toiminnan kautta myös oppilaiden keskinäinen vuorovaikutus lisääntyi, ja sillä oli positiivista vaikutusta luokan kokonaisilmapiiriin.”

Lukupesä on laajentunut monella lapsella fyysisestä paikasta mentaaliseksi tilaksi. Luokkaan tai käytävään pystytetystä lukumajasta on tullut paikka, joka tuo lukijalle turvaa. Varhaiskasvatuksessa on vahvistunut kirjasylin merkitys: “Kun lapsi pyytää sinua lukemaan kirjaa, se on aina kutsu vuorovaikutukseen.” Herkästi lapsen tarpeita aistiva varhaiskasvatuksen opettaja on näin ollen paras lukupesän tarjoaja. Hankeopettajien mukaan lukeminen on yhä arvovalinta koulun hektisessä arjessa: “Koulun verrattain kiireisessä arjessa pitää lukemiselle raivata tilaa. Luontevaa ja tarkoituksenmu-

Mikä on lukupesä? (ks. myös <https://sites.utu.fi/polku-taru/>)

Lukemiseen sekä lukukokemusten jakamiseen ja jatkamiseen kannustava ympäristö:

1. mukavia lukupaikkoja ja toimintaympäristöjä: äänet, valot, tunnelmat, lukuystävät
2. lukumateriaaleja houkuttelevasti esillä
 - a. riittävä määrä ja mahdollisuus yksilöllisiin valintoihin
 - b. monipuolinen kielitarjonta
 - c. tekstien monipuolisuus: eri genrejä, helppolukuiset, kuvakirjat, tietokirjat, sarjakuvat, tiedelehdet
3. mahdollisuuksia lukukokemusten työstämiseen: paperia ja värit, pädit animaatio-ohjelmiseen, pelejä, pienoismaailma, tarinapolku, seikkailupeli, toimintalukukortit, rauha keskustella
4. kirjallisuuspohjaisia prosesseja ja tuotoksia esillä: postereita, juonikaavioita, henkilöesittelyjä, miljöökuvauksia QR-koodien takana
5. luku- ja toimintaideoita: parivinkkauksia, lukuvinkkialustoja, sitaattikone, luokkien välistä yhteistyötä, kirjastoyhteistyö
6. opettajan oman lukijuuden esilletuonti: open kirjalista kuluvalta vuodelta, suosikkisarjat ja -hahmot, mitä opin fiktiosta ja faktiosta
7. tekstien valinnanmahdollisuuksia esiin: miten valitsen itselleni kirjan, kirjasta voi lukea vain osan tai katsoa teosta kuvakirjana, runokirjasta voi selata itselleen viikon mielirunon, saman kirjan voi lukea uudelleen.

kaisinta on, jos lukemista pystyy integroimaan muihin oppiaineisiin.“ Kannustammekin artikkelimme myötä opettaja, vanhempia ja muita kasvattajia tekemään arvovalintoja kirjan puolesta päivittäin. Ohessa on tietoruutuja ja vihje-pankkeja kirjan pariin kannustavien arvovalintojen tueksi.

VINKKEJÄ:

Lukupesä-toiminnan aloittaminen koulussa tai päiväkodissa (30.8.2021 / Juli-Anna Aerila & Merja Kauppinen)

Lukupesä-toiminta on hyvä aloittaa lukemaan kannustavien oppimisympäristöjen nykytilan kuvaamisesta sekä alustavan kehittämissuunnitelman tekemisestä. Kannattaa myös miettiä tapoja, jolla havainnoi ja tuo esiin pienetkin muutokset lukemisessa. Näin ryhmä tai luokka näkee kehityksen konkreettisesti. Suunnitelma on vain alustavia ajatuksia tai haaveita ryhmäsi Lukupesä-toiminnasta ja se voi muuttua moneen kertaan.

Mistä lähdetään liikkeelle?

Mieti kaikkia niitä tekijöitä, joiden pohjalta lukemiseen kannustava oppimisympäristö rakentuu ja mikä on tavoitteenasi (liitteenä oleva kuvio Aerila & Kauppinen 2021). Kuvaava ympäristöä haluamallasi tavalla yksityiskohtaisesti visuaalistaen ja kirjoittaen. Voit myös muistella ja kertoa ympäristön historiasta. Ota mukaan Lukupesä-toimintaan osallistuvat oppilaat/lapset ja kehittele myös utopistisia ideoita. Tee suunnitelma lukemisen oppimisympäristöjen kehittämiseksi alla olevan muistilistan kohtien 1–5 pohjalta. Kannattaa asettaa toteutukselle sekä ajallisia että toiminnallisia tavoitteita. Ole ennakkoluuloton pohtimalla sekä tiloja että resursseja realistisesti mutta innovatiivisesti.

1. Tarkastele ryhmäsi/luokkasi tiloja ja muita saatavilla olevia oppimisympäristöjä: Miten tilat ja muut fyysiset ympäristöt kannustavat lapsia lukemaan ja tutustumaan kirjoihin? Entä ulkotilat ja perheet?
2. Kuvaava käytössäsi olevia lukumateriaaleja: Millaista materiaalia on saatavilla ryhmän tai

Lukupesiä rakentamaan (ks. myös <https://sites.utu.fi/polku-taru/>)

1. Rakenna lukupesä (= lukemaan innostava fyysinen, mentaalinen, kulttuurinen, sosiaalinen tai pedagoginen oppimisympäristö) kouluun, päiväkotiin, työpaikallasi, joukkueeseesi, harrastusporukallesi tai perhepiiriisi. Muista, että fyysinen lukupesä rakentaa usein tilaa muille lukemisen ympäristöille.

Järjestätkö houkuttelevan lukusopen kotiisi, teetkö pakopelin ryhmässäsi, vai varaatko aikaa säännölliseen, mielekkääseen tekemiseen luetun parissa?

Onko fyysinen ympäristö pohja pedagogiselle, sosiaaliselle tai mentaalille ympäristölle?

Millaisen mentaalisen ympäristön sosiaalinen lukuympäristö rakentaa?

Mikä on lukuympäristön pedagoginen tavoite ryhmässäsi?
 2. Minkä kokeilun valitsit ja miksi? Miten sen toteutit? Millaiset tavoitteet kokeilulle asetit? Miten ne toteutuivat? Millaisia kokemuksia osallistujille kokeilusta jäi? Mitä osallistujat oppivat? Entä sinä?
- Dokumentoi kokeilusi Instaani, lähetä siitä tervehdys podcastin muodossa lukuporukallesi. Muista lisätä #©TARU, niin pääset mukaan Tarinoilla lukijaksi -yhteisöön.
- Kirjaa kokeilusi muistiin ja kehittele sitä eteenpäin ryhmässäsi.

PSYKKINEN LUKUYMPÄRISTÖ

lukijaminäkuva,
kirjallisuuteen eläytyminen,
lukutaitojen kehittyminen,
lukuasenteet, aktiivinen toimijuus

POSITIIVISET TUNTEET, ITSELUOTTAMUS, AKTIIVISUUS

SOSIAALISET JA KULTTUURISET LUKUYMPÄRISTÖT

kokemusten ja ajatusten jatkamista
sekä jakamista vertaisryhmissä ja aikuisten kanssa,
yhteisen lukuhistorian rakentuminen

LUKEMISEN MALLIT, KOKEMUSTEN JAKAMINEN, VAPAA DIALOGI-LÄHTÖINEN VUOROVAIKUTUS

FYYSINEN LUKUYMPÄRISTÖ

paikat, materiaalit, esillä olevat lukuhistoriat, virtuaaliset lukuympäristöt,
kirjastot, kodit

AUDITIIVISET, VISUAALISET JA KINEETTISET KOKEMUKSET

koulun/päiväkodin tiloista? Mistä muualta voisitte hankkia luettavaa? Millaisia kirjasto- vierailuja teette? Löytyykö luettavaa verkosta? Voitteko tehdä omia lukumateriaaleja?

3. Kerro tavoistanne lukea ja työstää luettua ryhmissä tai yksin: Millä tavoin luette kirjoja ja tutustutte teksteihin? Mitä toimintoja tai tehtäviä lukemiseen liittyy? Miten käyte tehtyä ja koettua yhdessä läpi? Mieti huolella, mikä on toimintojen tavoite ja sopiiko toiminta juuri tähän tavoitteeseen.
4. Koeta arvioida käytössänne olevaa ajallista resurssia lukemiseen: Miten usein luette ja missä yhteydessä? Onko lukuaikojen pituus sopiva kaikille? Voisiko ajallista resurssia

käyttää joustavasti? Ehtivätkö kaikki varmasti lukea?

5. Mikä rakentaa yhteisönne lukukulttuuria? Mistä huomaa, että olette lukeva luokka, koulu, ryhmä, päiväkot? Mitä konkreettista tarvitset? Ota mukaan yhteisösi eli ryhmäsi tai luokkasi sekä heidän lähipiirinsä!

Lähteet sekä materiaalia luku ympäristöjen kehittelyyn:

Aerila, J.-A. & Kauppinen, M. 2019. Lukukipinä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Aerila, J.-A. & Kauppinen M. 2021. Kirjasta kaveri. Jyväskylä: PS-kustannus.

POLKU-hankkeen verkkosivut. <https://sites.utu.fi/polku-taru/>

IKI-TARU-hankkeen verkkosivut. <https://sites.utu.fi/iki-taru/>

Merja Kauppinen

toimii opettajankoulutuslaitoksessa Jyväskylän yliopistossa suomen kielen ja kirjallisuuden pedagogiikan lehtorina (kuva: Merja Kauppinen).

OKL,
Jyväskylän
yliopisto

Lukupesä-työskentelyllä yhteisopettajuuteen – opettajat ja opettajaopiskelijat pelillistämisen ja taidelähtöisen työskentelyn parissa

Kuvaan artikkelissa Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitoksen lukupesiä, joita on suunniteltu ja toteutettu moniammatillisesti luokanopettajien, eri keliaineiden opettajien ja opettajaopiskelijoiden kesken. Lukuvuoden 2021–2022 lukupesien teemana Jyväskylässä oli pelillistäminen, lukuvuoden 2022–2023 teemana taidelähtöinen oppiminen. Käytännössä teemat limityivät, ja saimme toteutetuksi ala- ja yläkoulun tarpeisiin Lukupesä-sovelluksia, joissa taiteen eri muodot yhdistyivät peliympäristöihin.

ASIASANAT: opettajankoulutus, pedagogiset pelit, taidelähtöinen oppiminen, yhteisopettajuus

Opettajat ja opettajaopiskelijat ammatittaitoaan kehittämässä

Tulevien opettajien harjoittelukokemukset kantavat pitkälle tulevaisuuteen. Niiden on todettu muovaavan opettajaopiskelijan ammatillisia käytänteitä ja muokkaavan opettajaidentiteettiä eli synnyttävän käsitystä opettajan roolista, vastuista ja kasvatuksen arvopohjasta (Kauppinen ym. 2020). Lukupesä-toiminnassa syntyneet kokemukset avaavat opettajaopiskelijoille kirjallisuuskasvatuksen mahdollisuuksia: monilukutaidon pedagogiikkaa, lukemaan motivoitumista, vuorovaikutusta oppimisen resurssina, koulun tekemää yhteistyötä vanhempien, muiden luokkien ja kirjaston kanssa sekä yhteisopettajuutta. Lukupesät ovat olleet aarreaattoja paitsi opettajien peruskoulutukselle myös kentän opettajien ammatilliselle kehittymiselle yhdessä opettajaopiskelijoiden kanssa.

Pelillistäminen ja monitaiteisuus tarinankerronnassa

Pelillistäminen on suosittu oppimismenetelmä, sillä pedagogisissa peleissä toteutuvat nykyopimiskäsityksen keskeiset tekijät: ongelmanratkaisu, yhteistoiminta, vuorovaikutus, uppoutuminen tehtävään, oppimisprosessin jäsenytyisyys, tehtävän mielekkyys ja päämäärään pyrkiminen motivoivana elementtinä (Kontkanen ym. 2022). Kaikenlainen hyvään tarinaan liittyvä ajatusten aktivointi ja mielikuvituksen ruokkiminen tukee oppilaiden tekstiin eläytymistä, jopa immersivistä kokemusta toiseen todellisuuteen uppoamisesta. Elämyksellisyys tekee puolestaan lukemisen mielihyvälähtöisyyttä lapsille ja nuorille tutuksi. Lukupesien pelisovellukset rakentuvat niiden tekijöiden varaan, jotka nykytutkimus nostaa kirjoihin kiinnittymisen ja lukuilon perustaksi. Näitä ovat lukijayhteisön osallisuus ja siihen kiinnittyvä toiminta, kuten mahdollisuus yhteiseen merkitysten muodostamiseen luetun pohjalta, elämyksel-

lisäys, oma aktiivisuus, monikanavaisuus ja eri aistien hyödyntäminen merkitysten rakentamisessa (Aerila & Kauppinen 2019).

Lukupesiin valitut tarinat antavat lähtökohdan taidelähtöiselle fiktion todellisuuksien hahmottamiselle. Niiniluodon (1989) mukaan taide laajentaa tiedon ja tietämisen muotoja esimerkiksi arvioivan ja hylkijäisen tiedon suuntaan, kun asiointiloja tarkastellaan esteettisten kriteerien kautta. Taidelähtöisen lukemisen menetelmät tekevät näkyväksi ja koettavaksi tarinallisia reittejä, joiden kautta kokonaisvaltainen oppiminen mahdollistuu (ks. Kauppinen & Aerila 2022).

Taidekokemukset kytkeytyvät muun muassa affekteihin, materiaalisuuteen, kehollisuuteen, objekteihin ja paikkoihin. Taiteen eri muotoja yhdistelemällä on mahdollisuus päästä sekä yksilön että ryhmän oppimisessa esimerkiksi asenteiden tarkasteluun, eettisiin kysymyksiin ja hyvinvointiosaamiseen. Myös maailmasuhteen tarkasteluun taidelähtöinen oppiminen tarjoaa luontevan väylän, kun oppimistilanteessa keskitytään oppijoiden sisäisiin tuntemuksiin ja mielikuviin sekä kokemuksiin eri aistialueiden tuottamien havaintojen yhdistämisestä. Tällöin esimerkiksi fiktiivinen kirjallisuus liittyy elimelliseksi osaksi taidekasvatusta, eivätkä kirjat jää muusta esteettisestä kokemusmaailmasta erilliseksi. (Kauppinen & Aerila 2022.)

Kielten rinnakkaiskäyttöä tarinapolussa ja deittiprofiileja klassikoista – nuorten lukijoiden elämismaailmat huomioon

Kielten rinnakkaiskäyttöön alakoulussa ohjasi *monikielinen lukupesätoteutus Bremenin soittoniekat -sadusta*. Sadun pohjalta rakentui

Kuva: Valtter Kolehmainen.

toiminnallisia tehtäväpisteitä. Tehtävät sisälsivät muun muassa lukemiseen upotettuna sanaston ja kieliopin harjoittelua. Pelissä edettiin kielipassin mukaan, johon tuli kerätä jokaiselta tehtäväpis-

teeltä yksi sana. Lopuksi kielipassiin muodostui lause, jolla oppilaat pääsivät Breмениin. Rasteja oli rakennettu digityökaluin: Baamboozle-sovellusta käytettiin sadun sisällön tunnistamisessa. Verbipantomii toimi puolestaan ilmaisun tukena. Pistetyöskentely oli oppilaille jokseenkin tuntematonta, mutta palautteessa oppilaat mainitsivat työskentelyn innostaneen heitä englannin oppimiseen.

Alakouluun sijoittui myös *pelillinen oppimiskokonaisuus kokonaisen teoksen lukukokemuksen monipuolistamiseksi*. Viidesluokkalaiset kävivät kirjastossa valitsemassa kukin oman kirjan, jota lukivat itsenäisesti sekä kotona että koulussa. Tehtävärastit ohjasivat yksilöllisen lukukokemuksen syventämiseen niin, että rastitehtävät suoritettiin samassa aikataulussa mutta omaan kirjaan soveltaen. Tehtävät käsitelivät kirjan nimen muunnoksia, henkilöiden visuaalistamista mielikuvien herättelemiseksi, kirjan tapahtuman uutisointia, lukukokemuksen jakamista pienryhmissä draaman ja ääneen lukemisen avulla sekä kirjan miljööön rakentamista pienoismaailmaksi pahvilaatikoon.

Yläkoulussa käytettiin lukupesätoteutusten pelillistämiseen kahta valmista digitaalista alustaa: Seppo-paikannusta ja ThingLink-sovellusta. *Genreaiheinen peli* sisälsi luovaa tekstilajien tuottamista. Tuotettavat tekstit pohjautuivat Seppo-peliin sijoitetulle koulualueelle ilmestyneeseen outoon tunnistamattomaan esineeseen, jonka arvoitusta lähdettiin joukkueittain ratkai-

semaan. *Kirjallisuushistoriaan keskittyvä peli* sijoitettiin puolestaan ThingLinkin kirjahyllyyn, jossa näkyi klassikkokirjojen selkämyksiä. Klassikkoa klikkaamalla ilmestyi tehtävä, joka keskittyi teoksen elämykselliseen lukemiseen ja kirjallisuushistorian tarkasteluun nykyihmisen silmin. Kiven seitsemälle veljekselle laadittiin deittiprofiilit valmiiseen pohjaan muun muassa nimeämällä lempibiisi, ja Minna Canth twittasi nykypäivän yhteiskunnallisista epäkohdista hashtageineen. Oppilaat kiittelivät klassikkojen käsittelyä, joskin tunnistivat myös työtavan haasteet:

Oli mukava tunti, koska saatiin tehdä asioita eikä ollut pelkästään muistiinpanoja.

Vapaa työskentely oli mukavaa.

Sai valita vähän itse mitä kiinnostaa.

Oli ehkä välillä vaikea päästä vauhtiin.

Tuntui hankalalta aluksi, kun ei keksinyt mistä kirjoittaa.

Hauska tehtävä. Piti käyttää vähän aivoja.

Opettajaopiskelijat olivat pukeutuneet aikakauden mukaisesti tunneille ja tehneet videoklippejä klassikkokirjailijoiden elämästä ja teosten kohtauksista vanhalla ulkoasulla. Näin tehtiin aikasiirtymiä toteutuksessa näkyväksi ja päivitettiin aina ajankohtaiset teemat nykypäivän konteksteihin.

Kuva: Virve Kalliomaa.

Taidelähtöisissä lukupesäsovelluksissa hyödynnettiin moniaistisuutta. *Katoavat sanat* oli tarinapolku, joka rakentui Lewis Carrollin *Liisa Ihmemaassa* -fantasian pohjalle. Kuu-

desluokkalaiset etsivät maagisia sanoja puolitosta kuukautta aina kerran viikossa. Viimeisellä kerralla päästiin löydettyjen sanojen avulla purkamaan kirous ja hahmot saatiin kirjoitettua tarinasta ulos. Tarinaa kuljetettiin oppilaiden tekemien omien hahmojen, tarinan kohtausten ja ongelmanratkaisuun perustuvien pienryhmätehtävien avulla. Oppilaat pääsivät seikkailemaan muun muassa hullussa teeseurassa, kuningattaren krokettikentällä, valekilpikonnin tarinassa ja kyynellammikossa sekä osallistumaan lopuksi syntymättömyyspäivän juhlintaan.

Pelastakaa genret -pakopeliseikkailu rakennettiin koulun tiloihin yläkoululaisten käyttöön. Veera Salmen *Oboin kirja* toimi pakopelin kehyskertomuksena. Tehtävät käsittivät laajasti kirjallisuuden eri genret ja työskentelytavat. Rasteina olivat mykkänäytelmän sanoittaminen ja draamallistaminen romantiikkarastilla, erikielisten fantasiakirjallisuuskatkelmien tarkastelu, murhamysteerin ratkaiseminen dekkarirastilla, haluatko miljonääriksi -kilpailu Kahootissa tietokirjarastilla, avaruusaseman huoltaminen sci-fi-rastilla ja arkun avaaminen sarjakuvavihjeiden avulla kauhurastilla. Koulun tilat oli sisustettu miljöön tunnelmaa luomaan, ja tehtäviin opastavat hahmot olivat pukeutuneet rooliensa mukaisesti. Suurin osa 7-luokkalaisista piti pakopelitoimintaa mielekkäänä. Oppilaat kertoivat saaneensa uusia kokemuksia, pelillistäminen toi vaihtelua arkeen, tehtävät olivat kiinnostavia tai hauskoja ja tarinallisuus tai pelillisuus mukavaa. Immersiivisiä elementtejä toteutuksessa olivat op-

pilaiden mukaan sellaiset harjoitukset, jotka veivät tarinaan sisään: arvoitusten ratkaiseminen, vedenalainen maailma, kirjan lukeminen, murhamysteeri, scifi-rasti ja draamarasti. Parasta toiminnassa oli oppilaiden palautteen perusteella toiminnallisuus, pelillisuus ja eläytyminen.

Lukupesä-toiminnasta opittua

Sekä verkosto-opettajat että opettajaopiskelijat ovat pitäneet Lukupesä-toimintaa mielekkäänä. Tuleville aineenopettajille kirjallisuudenopetus näyttäytyy opintojen aikana pitkälti kokonaisteoksen valintaan, lukemiseen ja tehtäviin keskittyvinä sisältöinä. Lukupesä-kokemus antoi heille uuden kokemuksen kirjallisuuden mahdollisuuksista. Se toi näkyväksi fiktion monipuoliset pedagogiset mahdollisuudet, elämyksellisen lukemisen ja kirjan äärelle innostamisen keinot. Myös luettuun liittyvän monimuotoisen vuorovaikutuksen merkitys korostui. Opettajat saivat

puolestaan osallistua innovatiiviseen ajatustyöhön yhdessä opiskelijoiden kanssa sekä järjestää puitteet, joiden kautta Lukupesä-toteutukset mahdollistuivat.

Lähteet

- Aerila, J.-A. & Kauppinen, M. 2019. Lukukipinä. Pedagogisia keinoja lukuinnon herättelyyn. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kauppinen, M. & Aerila, J.-A. 2022. Iloa, hyvinvointia ja oppimista kirjallisuuskasvatuksesta. Teoksessa I. Ruokonen (toim.) Ilmaisun ilo. Käsikirja 0–8-vuotiaiden taito- ja taidekasvatukseen. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kauppinen, M., Aarto-Pesonen, L. & Kostiainen, E. 2020. Uudistuvaan opettajuuteen kasvu – ilmiölähtöinen oppiminen yksilön ja ryhmän prosesseina. Teoksessa M. Tarnanen, & E. Kostiainen (toim.) Ilmiömaist! Ilmiölähtöinen lähestymistapa uudistamassa opettajuutta ja oppimista, s. 100–122. Jyväskylän yliopisto. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7793-1> [Viitatuspäivä 28.4.2023]
- Kontkanen, S., Liuha, M., Nenonen, S., Tahvanainen, V. & Parkki, T. (2022). Pakopelikäsikirja. OpenDigiTaito. Ita-Suomen yliopisto. Saatavissa: <https://digicampus.fi/course/view.php?id=3382§ion=0#tabs-tree-start> [Viitatuspäivä 28.4.2023]
- Niiniluoto, I. 1989. Informaatio, tieto ja yhteiskunta: Filosofinen käsitteanalyysi. Helsinki: Valtion painatuskeskus. (5. täydennetty painos: Edita, 1996.)

Liity sinäkin FinRAan!

Työskenteletkö lasten ja nuorten oppimisen parissa? Haluatko edistää lasten kielellistä kehitystä? Oletko kiinnostunut luku- ja kirjoitustaidon tukemisesta? Toimitko mielelläsi monialaisessa yhteisössä? Jos vastasit näihin kysymyksiin myönteisesti, tervetuloa FinRAan!

Liittymällä FinRAan (Finnish Reading Association) saat jäsenetuna neljä kertaa vuodessa ilmestyvän Kielikukko-lehden. Lehdessä jaamme tietoa ajankohtaisista tutkimuksista sekä opetuksen käytänteistä. Lisäksi pääset mukaan FinRAn järjestämiin tapahtumiin ja konferensseihin. FinRassa osallistut vireän ja monialaisen yhteisön toimintaan ja pääset kehittämään meille kaikille tärkeitä asioita!

FinRAn jäsenmaksu on 39 euroa. Opiskelijat ja seniorijäsenet 18 euroa. Voit liittyä jäseneksi laittamalla viestin osoitteeseen finrainfo@gmail.com

Lisätietoja osoitteesta www.finrainfo.fi

Juli-Anna Aerila

Juli-Anna Aerila työskentelee äidinkielen ja kirjallisuuden yliopistonlehtorina Turun yliopiston Rauman kampuksella. Hän opettaa sekä tulevia varhaiskasvatuksen että luokanopettajia. Lukemaan innostaminen ja eheyttävät oppimisprosessit ovat hänen tutkimuskohteitaan.

OKL,
Turun
yliopisto

Lukupesä-hankkeessa Turun yliopiston opiskelijat toivat lukemisen iloa lapsille!

Turun yliopiston Rauman kampuksen opiskelijat osallistuivat Lukupesä-hankkeeseen osana vapaaehtoisia opintojaan. Lisäksi muutamat opiskelijat suorittivat ohjatun opetusharjoittelun Lukupesä-opettajien luokissa Raumalla. Lukupesä-hankkeessa opiskelijat sekäideoivat itse pedagogisia sovelluksia Lukupesä-hankkeen tavoitteiden mukaisesti että toteuttivat niitä yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa. Toimintaan osallistui niin luokanopettaja-, varhaiskasvatuksen kuin käsityökasvatuksen opiskelijoita. Seuraavassa esitellään joitakin opiskelijoiden toteuttamia Lukupesä-hankkeen tuotoksia. Tärkeää opiskelijoille oli päästä testaamaan materiaaleja sekä nähdä lasten ilo. Opettajaopiskelijoiden toiminnassa korostuivat erityisesti eheyttävä kirjallisuuskasvatus, kirjallisuuskasvatuksen moninaiset oppimisympäristöt sekä lukemisen monet osataidot ja tarkoitukset.

ASIASANAT: lukukaverit, toiminnalliset lukuhetket, lukumajat, kirjallisuuskasvatuksen ympäristöt, eheyttävä kirjallisuuskasvatus

Kirjallisuuskasvatuksen lukemisen ympäristöt muodostavat kokonaisuuden

Tulevaisuuden oppimisympäristöissä keskeistä on lasten yksilöllinen kohtaaminen, joustavat opetusmallit sekä kiireettömyys. Keskittymistä tukevien oppimisympäristöjen kehittäminen ja pedagoginen mahdollistaminen edistävät oppilaiden keskittymistä, oppimista sekä yleisiä hyvinvoinnin kokemuksia koulupäivän aikana. (Piispanen 2008.) Yksilöllistä ja joustavaa opetusta voidaan toteuttaa monin tavoin, mutta kaikki tavat vaativat muutoksia oppimisympäristöissä ja opettajan toiminnassa. (Cheung ym. 2021.) Toisaalta lähes mikä tahansa tila voi toimia oppimisympäristönä, kunhan se tukee oppimista parhaalla mahdollisella tavalla. Voikin sanoa, että didaktiset lähestymistavat, oppimis- ja opettamiskäsitteet muodostavat pedagogisen oppimisympäristön, joka puolestaan koostuu sosiaa-

lisista, emotionaalista, fyysisistä ja kulttuurisista tekijöistä (ks. esim. Manninen ym. 2007, 108). Ammattitaitoinen opettaja hyödyntää oppimisympäristössään käytettävissä olevia resursseja ja omia vahvuuksiaan luovasti (Piispanen 2008, 158) sekä huolehtii esimerkiksi oppimisen moniaistisuudesta (Manninen ym. 2007, 41). Näistä lähtökohdista opettajaopiskelijat toteuttivat Lukupesä-yhteistyötä Länsi- ja Varsinais-Suomen Lukupesä-opettajien kanssa.

Lukupesä-hanke toteutui Turun yliopiston ohjaamana vertaisoppimisen ja yhteisen jakamisen hengessä: Lukupesä-opettajat kuvasivat opiskelijoille oppimisympäristöjään ja tarpeitaan, jonka jälkeen opiskelijat pohtivat ratkaisuja ja käytännön toteutuksia oppimisympäristöjen kehittämiseen. Tästä esimerkkinä ovat esimerkiksi yhden opettajan luokkaan ommellut verhot ja toimintalukukortit. Lisäksi opiskelijat saattoivat ilmaista

kiinnostuksen kohteitaan, joiden pohjalta opettajat ideoivat niihin sopivaa pedagogiikkaa. Esimerkiksi toimintalukukortteja tehnyt opiskelija kertoi harrastavansa materiaalien tuottamista Canvalla, jonka pohjalta opettaja sitten ideoi kortit, ja yksi opiskelijoista kertoi harrastavansa japanilaista kulttuuria, jota hyödynsi lukukaveriensa virkatessaan. Näin opiskelijoille mallinnettiin hankkeen aikana sekä opetussuunnitelmien (2014, 2016, 2022) mukaista kirjallisuuskasvatusta että eheyttävää, monialaista oppimista. Seuraavassa esitellään joitakin opiskelijoiden toteuttamia pedagogisia sovelluksia.

Käsityötuotteita kaikkiin lukemisen tilanteisiin

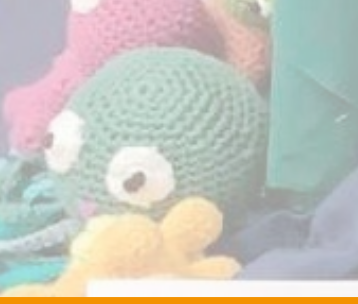
Lukupesä-opettajat toivoivat monenlaisia käsityötuotteita Lukupesä-pedagogiikan kehittämiseen. Erityisen suosittuja olivat erilaiset lasten omat lukupehmot, joita hankkeen aikana tehtiin yli kaksisataa. Pikkunorssin päiväkodin lapset saivat kaikki omat lukupehmonsa. Lukupehmot saapuivat ryhmiin opiskelijoiden viemänä mukanaan syntymätodistukset, joihin lapset yhdessä opiskelijoiden kanssa miettivät lukuhahmolleen nimen ja ominaisuuksia. Rauman freinetkoulun esiopetusryhmään tehtiin perunanmallisia lukupehmoja. Pehmoille rakennettiin myös oma talo, jonne lukupehmot palautetaan lukuhetkien jälkeen ja josta ne on aina lukukaveria kaivatessa on helppo noutaa. Lukupehmot tukivat sekä fyysistä että sosiaalista lukemisympäristöä. Lukupehmojen kanssa lukeminen yhdisti lapsia ja toi lukuhetkiin läheisyyttä sekä myönteisiä tunteita (Aerila & Kauppinen 2021).

Lukukassityyny syntyi tarpeeseen. Pikkunorssiin rakennettiin kirjasto ja kirjastoretkiin tarvittiin kirjoille kasseja sekä mukavia alustoja kirjoihin tutustumista varten. Opiskelijat suunnittelivat käsityökasvatuksen opettajan avustuksella lukukassityynyn (Rönkkö & Aerila 2022).

Lukukassityyny on tyynyn ja kassin yhdistelmä: Kirjastosta lainattu kirja sujahtaa tyynyn etupuolelle ommeltuun taskuun ja lukupaikan löytyessä kirjan voi napata taskusta, ennen kuin istahtaa tyynylle tutkimaan kirjoja yhdessä muiden kanssa. Lukukassityynyssä on myös kahva, josta sitä on helppo kuljettaa. Lukukassityyny ovat olleet suosittuja. Lukupesä-hankkeessa niitä tehtiin myös Turun normaalikoulun oppilaille, ja virolaiset yhteistyökumppanit ottivat Suomen vierailulla idean käyttöönsä. Nyt lukukassityynyä löytyy myös virolaisista päiväkodeista. Turun normaalikoulun lukukassityynyihin sujautettiin myös virkatut kirjanmerkit.

Lukupesä-hankkeessa syntyi monia fyysisiä lukemisen ympäristöjä, jotka mahdollistivat erityisesti sosiaalista lukemista ja lisäsivät lukemiseen liittyviä positiivisia tunteita. Osaan näistä ympäristöistä toteutettiin myös käsityötuotteita. Rauman normaalikoulun kolmasluokkalaisten lähestyivät ihanteellista lukemisympäristöä tutkivan oppimisen projektissa. Lapset selvittivät, millainen on ihanteellinen lukuympäristö ja rakensivat niistä prototyyppisiä kuvataiteen sekä äidinkielen ja kirjallisuuden yhteistyönä. Lasten prototyypeistä järjestettiin koulussa näyttely, ja opiskelijat toteuttivat luokkaan sovelluksen lasten lukupesäideoista: Luokan työtasoihin ommeltiin suojaavat verhot ääntä eristävästä kankaasta ja syntyneisiin lukupesiin sijoitettiin tyynyjä ja pehmoja. Mukavinta lukeminen niissä oli oppilaiden mielestä silloin, kun sai olla tiiviisti kaverin kanssa lukemassa yhteistä kirjaa taskulampun valossa.

Pikkunorssin päiväkotiin rakennettiin kokonainen lukumaja, joka toimi samalla nukke-teatterinäyttämönä ja kirjojen säilytyspaikkana. Tämän lukupaikan lapset löysivät heti. Samalla opiskelijat havaitsivat, että innostava lukuympäristö herättää myönteisiä tunteita erityisesti niiden lasten kohdalla, joilla oli lapsuudesta posi-

tiivisia lukukokemuksia. Osa lapsista sen sijaan kaipasi enemmän kannustusta ja tukea. Opiskelijoiden rakentamien luku ympäristöjen lisäksi Lukupesä-hankkeessa toteutettiin positiivisten tunteiden luku ympäristöjä esimerkiksi Rauhan Seminaarin puutarhassa, jonne syntyi lukukeidas kaikkien rauhamalaisten käyttöön ja opiskelijoiden käyttöön.

Pedagogisia lukumateriaaleja yhteiseen ja itsenäiseen lukemiseen

Erityisesti opettajien toiveesta opiskelijat suunnittelivat lasten toimijuutta tukevia lukemisen materiaaleja. Turun normaalikoulun opettajat pyysivät opiskelijoita suunnittelemaan qr-koodien taakse kirjojen kansiin piilotettuja tehtäviä erityisesti monikielisten lasten lukemisen motivointiin. Pakohuonetyyppisiä materiaaleja suunniteltiin esimerkiksi sellaisiin teoksiin kuin Uspenskin Fedja-setä, Kallioniemen Reuhurinne, Dahlin Nilviöt ja Hunterin Soturikissat. Materiaalit ovat monenlaisia ja monentasoisia, sillä qr-koodien takaa löytyy sekä kuunnelmia, luettuun liittyviä arvoituksia että luetun

elävöittämisen tehtäviä, esimerkiksi äänimaailmoja. Kaikki materiaali-paketit toteutettiin opettajille mahdollisimman helppokäyttöisiksi, ja ne sisältävät niin ohjeet lukemiseen ja tehtävien suorittamiseen kuin palkinnoksi annettavan luki-diplomin.

Vasaramäen koulun opettaja toivoi materiaaleja lasten itsenäisen lukemisen edistämiseen ja toiminnallistamiseen. Tätä tarkoitusta varten opiskelija kehitti toimintalukukorttimateriaalit. Toimintalukukorteissa on kolmenlaisia tehtäviä: luovan kirjoittamisen tehtäviä, keskustelutehtäviä ja toiminnallisia tehtäviä.

Jokaisessa kategoriasa on useita kortteja ja kortit on kuvitettu lapsia innostavalla tavalla. Lisäksi korteille rakennettiin oma laatikko, josta niitä on mukava käydä tutkimassa. Materiaalin valmistuttua opiskelija pääsi luokkaan testaamaan kortteja oppilaiden kanssa ja kortit saivat hyvän vastaanoton. Oppilaat käyttävät kortteja nyt itsenäisesti parinsa kanssa. Lukuhetket ovat monipuolisia ja sopivan haasteellisia.

Kertomisen tukeminen ja eläytyvät luku hetket ovat lapsille portti kirjojen maail-

Kuva: Juli-Anna Aerila.

Kuva: Juli-Anna Aerila.

maan. Opiskelijat valmistivat lapsille inspi-raatiolaatikoita yhteisiin kertomisen hetkiin. Laatikoista löytyi erilaisia esineitä ja kuvia, joista lapset saattoivat keksiä omia tarinoita tai rakentaa vaikka ket-jukertomuksia. Inspi-raatiolaatikoita käytet-tiin myös luovan kirjoit-tamisen tukena.

Kevään 2023 ai- kana valmistuu vielä kuunnelmatekstejä Rauman kaupungin vanhasta osasta kertovaan satukirjaan ”Vanhan raatihuoneen Pönthiittinen”. Kuunnelmat ovat lapsiperheiden ja opettajien vapaasti käytettävissä Rauman kaupungin sivuilla.

Yhteisiä lukemisen projekteja – isoja ja pieniä

Pedagoginen lukupesä voi olla elämyksellinen kokonaisuus, joita testattiin ohjatuissa harjoitte-luissa Rauman normaalikoulussa. Osana aine-didaktista harjoittelua opiskelijat suunnittelivat ensimmäisen ja neljännen luokan yhteisen elä-myksellisen kokonaisuuden, johon yhdistettiin monilukutaitoa, eläytyvää tarinan kerrontaa sekä taidelähtöistä yhteistä oppimista. Projekti alkoi yhteisestä talvisesta retkestä Rauman Seminaa-rin puutarhaan. Siellä lapset eläytyivät etsimään luontoon piiloutuneita hahmoja, joiden elämää puutarhassa tutkittiin valokuvaten ja ympäristöä havainnoiden. Näiden hahmojen tarinat tallen-nettiin BookCreator-sovellukseen ja projekti hui-pentui luokkien yhteiseen tarinankerrontatapah-tumaan.

Helmikuun alussa vietetään kansainvä-listä Read Aloud- eli Lue ääneen -päivää. Eläytyvän ääneen luke-misen merkityksestä muistutettiin lähes sa-dan opiskelijan voimin. Rauman kampuksen toisen vuosikurssin luo-kanopettajaopiskelijat valmistivat lukuteatteri-esityksiä, kirjavinkkauk-sia ja muuta ääneen lukemiseen liittyvää toimintaa lähialueen koululuokille. Lukuteat-

teriesitykset kuvaavat hyvin Rauman kampuksen Lukupesä-toiminnan punaista lankaa: kaikessa toiminnassa noudatettiin TARU-osaamismallia integroimalla mallin osa-alueet – lukemisen tai-dot, lukemisen ilo, yhteinen lukeminen sekä luki-jayhteisön laajentaminen – kaikkeen toimintaan.

Lähteet

- Aerila, J.-A. & Kauppinen, M. 2019. Sytyt lukukipinä. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Aerila, J.-A. & Kauppinen, M. 2021. Kirjasta kaveri. Jyväskylä: PS-kus-tannus.
- Cheung, S. K. S., Kwok, L. F., Phusavat, K. & Yang, H. H. 2021. Shaping the future learning environments with smart elements: challenges and opportunities. International Journal of Educa-tional Technology in Higher Education, 18(1), 1–9. <https://doi.org/10.1186/s41239-021-00254-1>.
- Manninen, J., Koivunen, A. & Passi, S. 2007. Oppimista tukevat ympäristöt: Johdatus oppimisympäristöajatteluun. Opetushallitus. Opetushallitus, 2014. Perusopetuksen opetussuunnitelman perus-teet. Helsinki: Opetushallitus.
- Opetushallitus, 2018. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus,
- Opetushallitus, 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Hel-sinki: Opetushallitus.
- Piispanen, M. 2008. Hyvä oppimisympäristö: Oppilaiden, van-hempien ja opettajien hyvyyskäsitusten kohtaaminen perus-koulussa. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:IS-BN:978-951-39-4871-9>.
- Rönkkö, M.-L. & Aerila, J.-A. 2022. Lukukassityynyt motivoimassa pieniä ja isoja lukijoita. Tekstiiliopettaja 3.

Annina Stenvall

opettaa Vasaramäen koulussa omaa nelosluokkaa sekä muille luokille kuvataidetta ja teknistä käsityötä. Hän rakastaa lukemista, ja vuodessa reppuun kertyy melkoinen määrä kirjastosta lainattuja paperisia kirjoja (kuva: Jenni Virta).

Vasaramäen
koulu

Miten valita luettavaa lapselle? Miten innostaa lasta lukemaan?

Tekstissä kuvataan yhtä Vasaramäen koulun Lukupesä-hankkeen toimintamallia, josta on muodostunut pysyvä käytäntö. Monialaisten valinnaisten opintojen ryhmäni on nimeltään Lukumatka, ja tässä kirjaseikkailussa on mukana neljäs-, viides-, ja kuudesluokkalaisia oppilaita. Kirjaseikkailun olen toteuttanut viime vuosina Lukupesä-hankkeen ideoilla. Keskeinen havaintoni on kirjavalinnan tärkeys seikkailusta riippumatta, joten keskityn artikkelissani lapsia innostavan luettavan löytämiseen.

ASIASANAT: kirjaseikkailu, lukuilo, kirjallisuus, lukuharrastus

Lapsen pitää saada valita luettava

Joskus voi olla vaikeaa päästä eteenpäin tilanteessa, jossa oppilas osaa jo lukea, mutta lukeminen on hidasta eivätkä kirjat oikein innosta. Jotta lukemisesta tulisi mieluisaa tai jopa loppuelämän harrastus, tarvitaan joskus enemmän vaivannäköä.

Kysyessäni neljäsluokkalaiselta oppilaalta, mitä asioita tulisi huomioida, kun valitsee kirjaa lapsilukijalle, asiantuntijan vastaus on napakka: "Pitää tietää mistä lapsi tykkää, eikä kirja saa olla liian lapsellinen!" Tekstien olisi hyvä olla sopivan pituisia ja sopivan muotoisia juuri tietylle lukijalle. Kirjaa valitessa tulisi huomioida lapsen ikä ja kehitystaso sekä mieltymykset. On lapsilukijoita, jotka eivät esimerkiksi pidä yhtään fantasiasta, vaan kaiken luetun tulisi voida olla "totta". Lukuinnon ylläpitämisessä onkin ratkaisevaa, että oppilailla itsellään on mahdollisuus vaikuttaa siihen, millaisia tekstejä he saavat koulussa luettavakseen.

Lapset itse ovat välillä vähän laiskoja tai tottumattomia valitessaan lukemista, sillä he tyytyvät usein saman helppolukuisen kirjasarjan seuraavaan osaan. He eivät välttämättä innostu

lukemisesta eivätkä omatoimisesti löydä juuri sitä kirjaa, joka synnyttää lukukipinän. He voivat lukea itselleen tylsistä aiheista vain, koska pelkäävät paksuja kirjoja.

Opettajan on hyvä tuntea lastenkirjallisuutta laajasti

Oppilaita kannattaa määrätietoisesti houkutella tutustumaan eri kirjailijoihin ja erilaisiin kirjoihin. Kun luettavaa on monipuolisesti ja kirjojen aiheet, tyylilajit ja kirjoittajat vaihtuvat, on todennäköisempää, että joukosta löytyy oma uusi suosikkikirja. Itse luen säännöllisesti lasten ja nuorten kirjauutuuksia, jotta myös minä opettajana tiedän, mitä on tarjolla. Sitten kun löytyy todella hyvin kirjoitettu herkkupala, vinkkaan siitä luokalleni oppitunnin alussa. Oma innostus tarttuu oppilaisiin helposti, ja joka vinkkauksessa muutama oppilas haluaa lukea kyseisen vinkatun kirjan.

Sain viime vuonna innostettua kuudesluokkalaisen tytön säeromaanien avulla lukemaan valtavan määrän kirjoja. Hänellä oli lukihäiriö, ja jo sen vuoksi paksut opukset tuntuivat liian työläiltä. Pienemmille lukijoille tarkoitetut ohuem-

Kuva: Annina Stenvall.

mat ja helppolukuiset kirjat olivat sisällöltään liian lapsellisia. Säeromaaneissa aiheet ovat usein nuorten elämään liittyviä, vaikuttavia ja jopa rankkoja. Tämä tyttö on taitava keskustelija, ja tiesin, että hän haluaa lukea pohtivampia tekstejä kuin esimerkiksi niitä, joita lasten huumorisarjat tarjoavat. Sanoja ja sivuja säeromaaneissa ei kuitenkaan ole tuskastuttavan paljon, ja siksi niihin on helpompi tarttua. Lopulta tyttö oli lukenut lukuvuoden aikana 65 kirjaa, joiden joukossa oli myös paksumpia ja aikaa vieviä teoksia. Nyt tyttö on seiskalla, ja vinkkaamme toisillemme luettavaa viestien välityksellä. Luku-

harrastus siis jatkuu kirjafriikkien keskinäisellä yhteydenpidolla!

Opettajan on hyvä pysyä kärryllä myös lastenkirjauutuuksista. Kannattaa kierrellä säännöllisesti kirjakaupoissa, kysyä uutuuksista kirjaston lastenosaston henkilökunnalta ja lukea kirjablogeja, sillä hyviä lasten- ja nuortenkirjoja on valtavasti. Vanhempien, jotka yrittävät löytää lapselle kiinnostavaa lukemista, kannattaa kysyä lapselta itseltään. Lapsi on asiassa asiantuntija ja tietää ainakin mistä ei tykkää. Kirjan valitsemisessa pitää nähdä vähän vaivaa, ja tässäkin asiassa voi kääntyä kirjaston asiantuntijan puoleen.

Kirjastot vinkkaavat ja ohjaavat Lukupolulle

Koulussa on tärkeää käyttää monipuolisia keinoja, jotta erilaisille lapsille ja nuorille löytyisi heille sopivaa luettavaa. Kirjaston järjestämissä vinkkauksissa kannattaa käydä aina, kun siihen tarjoutuu mahdollisuus. Koulutetut vinkkarit osaavat markkinoida kirjoja niin, että itsellekin herää halu lainata ja lukea kaikki vinkatut kirjat. Kirjaston vinkkauksessa on mukana yleensä muutama kirjauutuus sekä pari vanhempaa teosta. Vinkkauksen punaisena lankana voi olla esimerkiksi päähenkilön ikä, ja vinkkauspinnosta löytyy usein sekä fantasiaa että arkirealismia kuvaavia kirjoja.

Vinkkarit innostavat oppilaita jännittävillä lukunäytteillä tai kirjatrailerivideoilla, ja usein he jättävät pienen arvoituksen leijumaan ilmaan. Parasta kirjaston vinkkauksissa on se, että houkuttelevan opuksen saa heti lainattua mukaansa.

Osoitteesta <https://blog.edu.turku.fi/lukupolku/> löytyy Lukupolku, joka on koulun ja kirjaston yhteinen oppimisympäristö. Se innostaa ja kannustaa monipuoliseen lukemiseen ja kirjallisuuden harrastamiseen. Luokka-asteiden omilla sivuilla on kirjaston vinkkareiden päivittämät kirjatarjottimet, jotka on jaettu sisällön perusteella Totta-, Tarua- ja Toisenlaista-suosikkikirjalistoihin. Totta-kirjat ovat todentuntuisia romaaneja, tietokirjoja, elämäkertoja ja harrastekirjoja. Tarua-luokitus sisältää mieliku-

Kuva: Annina Stenvall.

vitusmaailmoissa liikkuvia lasten ja nuorten romaaneja ja satuja. Toisenlaista-ryhmässä on runoja, näytelmiä, sarjakuvia, vitsejä ja lehtiä.

Lukutunnit ovat muutakin kuin hiljaista lukemista

Lukutunneilla oppilaiden omat kirjaesitelmät saavat helposti luokkakaverit lukemaan samaa kirjaa. Kirjakassit, joihin on

koottu kirjasta kuvia, piirroksia ja esineitä ja joiden avulla kerrotaan juonesta, tapahtumapaikoista sekä henkilöistä, ovat mielenkiintoisia välineitä lempikirjojen esittelyyn. Lukutunnit voi myös aloittaa näyttämällä luokassa kirjatrailereita, joita löytyy esimerkiksi Kirjastokaistan sivuilta. Opettajan kannattaa lukea luokalle ääneen ja lopettaa tarina kutkuttavan jännittävään kohtaan.

Jos lapsi ei ole vielä kiinnostunut lukemisesta, löytyy innostamiseen lisää keinoja. Lukuympäristöstä kannattaa tehdä rauhallinen ja mukava paikka. Majat houkuttelevat käpertymään kirjan kanssa. Parin kanssa on kiva lukea yhdessä, ja lukemiseen liitetyt toiminnalliset tehtävät, kuten lukeminen toiselle möreällä äänellä, ovat oppilaista hauskoja. Digilaitteesta innostuva oppilas voi tehdä kirjasta kirjatrailerin.

Luokkaan oma kirjasto ja opettaja mukaan lukemaan

Luokassa kirjoja pitää olla saatavilla, ja tähän pulmaan voi löytyä ratkaisu oppimateriaalikeskuksen kirjallainoista tai kotien kirjalah-

joituksista. Lukevan aikuisen malli on oppilaita innostava, eikä opettajan kannata korjata kokeita tai vastata Wilma-viesteihin lukuhetken aikana. Yhteinen säännöllinen lukuhetki luokassa on tärkeää sekä se, että oppilas näkee ympärillään lukevia aikuisia. Jos teksti kiinnostaa aikuista, kiinnostus välittyy myös lapseen. Opettajilla on oppilaan lukuharrastuneisuuteen jopa yhtä voimakas vaikutus kuin kaverilla ja vanhemmilla. Yksi tehokkaimmista keinoista vaikuttaa lapsen lukutottumuksiin on ääneen lukeminen. Itse olen lukenut luokalle kokonaisia kirjoja ääneen pienissä erissä aamusatuina.

Kuva: Annina Stenvall.

Yllätykset ja toiminnallisuus ruokkivat lukuiltoa

Parhaimmillaan lukeminen tuottaa mielihyvää ja on vapaaehtoista. Ajattelua ruokkivat toiminnot auttavat tarttumaan kirjaan. Lukutunnillamme isänpäiviä viikolla vierailleet isät ja isoisät innostuivat piirtämään karttaa kirjan tapahtumapaikoista yhdessä lasten kanssa. Lukumatka-oppiaineen neljäsluokkalaiset pojat

tarttuivat heti liiketehtävään: aina kun aukeama oli luettu, he saivat tehdä punnerruksia. Keväällä lämpimällä säällä on mahtavaa pakata huovat kainaloon ja eväsreppu selkään ja lähteä koko luokan kanssa koulun viereiselle niitylle lukupiknikille!

Anninan kirjavinkit

3.-6. luokkalaisille:

Mimmi Tihinen (2018):

Toivottavasti huomenna sataa. Pieni Karhu.

Lasten ja nuorten säeromaani kertoo rohkaisevan tarinan nuorten kyvystä ymmärtää erilaisuutta ja toisiaan.

Martin Widmark (2018):

Ruusun salaisuus. Tammi.

Kertomus on huippujännittävä yhdistelmä sarjakuvakerronta ja lastenromaanien. Sopii Lasse-Maijan etsivätoimisto -kirjat lukeneille faneille, jotka kaipaavat jännittävämpää luettavaa!

6.-luokkalaisista ylöspäin, aiheeltaan vaativampia:

Sarah Crossan (2018):

Yksi. Kustantamo S & S.

Yksi on vaikuttava säeromaani, kuvaus sisarusten välisestä rakkaudesta. Väljästi taitettua tekstiä on nopea lukea, mutta mistään kepeästä kirjasta ei ole kyse.

Riitta Harjula

työskentelee luokanlehtorina Jyväskylän normaalikoulussa. Hän on kiinnostunut lasten lukuinnon lisäämisestä ja innostuu pakopelien käytöstä opetuksessa (kuva: Koulukuva).

Susanne Roos

työskentelee luokanlehtorina Jyväskylän normaalikoulussa alkuopetuksessa. Hän on koulutukseltaan äidinkielen opettaja ja tekee tutkimustyötä alkuopetusluokkien yhteistoiminnalliseen kirjoittamiseen liittyen (kuva: Koulukuva).

**Jyväskylän
normaali-
koulu**

Pelillistäminen lukemisen innoittajana – saduista animaatioiksi ja suosikkikirjoista pakopeleiksi

Esittelemme artikkelissamme kaksi Jyväskylän normaalikoulussa toteutettua Lukupesä-projektia, joissa pelillistämistä on yhdistetty lukemiseen. Pelillisten lukupesien toteutukset pohjautuivat pakopeliin ja ohjelmointiin. Toteutusten tavoitteena oli motivoida alakoululaisia lukemaan. Tämä tapahtui merkityksellistämällä jaettu lukukokemus, sillä tekstejä pelillistettiin yhdessä.

ASIASANAT: lukemisen merkityksellisyys, pelillistäminen, ohjelmoinnillinen ajattelu, pakopelit

Pelillistäminen

Pelillistämisen tavoitteena on pyrkiä lisäämään jonkin asian arvoa ja tekemään siitä motivoivampi. Pelillistämisellä pyritään motivoimaan yksilöä toimintaan, joka on hyödyllistä, mutta jostakin syystä vaikeaa aloittaa (Hamari 2014). Lukeminen on hyvä esimerkki tällaisesta toiminnasta. Tärkeää on kuitenkin huomioida, että pelillistäminen ei toimi motivoivana tekijänä kaikille. Esimerkiksi oppilaat, jotka kokevat pelitilanteet liian kilpailullisiksi, pyrkivät väistämään niitä.

Pelien kiinnostavuus perustuu niiden synnyttämään osaamisen ja onnistumisen kokemuksiin sekä jännitykseen ja sosiaaliseen kanssakäymiseen. Pelillisyyden mahdollistaa kokemuksellisuuden ja immersivisyyden lisääminen oppimiseen eläytyvän lukemisen tavoin (Vesterinen & Mylläri 2014). Yksi pelillistämisen muoto ovat pakopelityyppiset ongelmanratkaisutehtävät. Ne ovat mukaansatempaavia kokemuksia, joissa pelaaja innostuu ja keskittyy ratkomaan toisiinsa ketjuttuneita tehtäviä. Pakopelit ovat yhdessä pelattavia pelejä, joissa selvittämään luovuutta vaativia ongelmanratkaisutehtäviä. Vaikka nimi on pakopeli, voi pelin tavoitteena olla esimerkiksi mysteerin ratkaiseminen. Pakopeleihin liittyy yleensä jokin tarina (esim. Koiranen 2019).

Ohjelmoinnillinen ajattelu ja sen harjoittelun yhdistäminen kirjallisuudenopetuksen tavoitteisiin laajentaa näkökulmaa oppimisen moninaisuudesta ja monialaisuudesta. Uusissa lukutaidoissa (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021) ja eNorssin ohjelmointipolussa (eNorssi 2022) on esimerkiksi kuvattu ohjelmointiosaamista ja ohjelmoinnillista ajattelua monipuolisiksi tieto- ja taitokokonaisuuksiksi. Tällaisia ohjelmointiosaamisen taitoalueita ovat muun muassa oman ohjelmointityön eli ohjelmoitavaksi aiotun ratkaisun suunnittelu ja mallintaminen. Näitä on mahdollista tukea luontaisesti esimerkiksi hyödyntämällä animaation taustalle kirjoitettua vuoropuhelua tai juonikaaviota, jotka antavat algoritmisen rakenteen myöhemmin ohjelmoitavalle varsinaiselle työlle. Tällaisissa animaatioita, tarinoita, pelejä ja omia luovia keksintöjä sisältävissä projekteissa ohjelmoinnin oppimisen ydinajatuksena on ennen kaikkea tutustuminen sekä ohjelmoituun ympäristöön että ohjelmoinnin luovaan ja yhteistoiminnalliseen tekemiseen. (Fagerlund & Roos 2020.)

Motivaatio ja lukemisen merkityksellisyys

Motivaatiolla on merkittävä rooli lukemisessa. Luettavan tekstin ja tarinoiden on oltava oppi-

laille merkityksellisiä, heidän ympäristöönsä ja mielenkiinnon kohteisiinsa liittyvää, jotta into lukemiseen säilyisi (ks. Hidi ja Boscolo 2008). Koulun tehtävänä on myös laajentaa oppilaiden lukutaidon harjoittelua erilaisiin tekstityyppeihin ja aihepiireihin. Kuten useissa kielellisiä taitoja ja niiden kehitystä mittaavissa tutkimuksissa-kin on todettu, hyvät oppimistulokset edellyttävät taitojen lisäksi motivaatiota harjoitella lukemista. Tekstien tulkinnan harjoittelun on oltava monipuolista ja merkityksellistä, erilaisia tekstilajeja sisältävää. Oppilaille läheiset teemat ja tekstimaailmat kiinnittävät oppilaat paremmin heidän kokemuksiinsa ja kiinnostuksen kohteisiinsa. Aktiivinen osallisuus, monipuoliset tekstit ja työtavat, yhteistyö sekä oppimisen vuorovaikutuksellisuus tukevat oppimista ja luovat yhteenkuuluvuuden tunnetta. Mahdollisuus valita, suunnitella, keskustella, tuottaa, esittää ja oppia yhdessä tukevat kiinnostusta myös lukemiseen. Lukemiselle tulee uudenlainen merkitys. Nykyinen opetussuunnitelma (Opetushallitus 2014), jossa äidinkielen ja kirjallisuuden opetus perustuu laajaan tekstikäsitteeseen, yhteisöllisyyteen ja toiminnallisuuteen, korostaa myös osallisuuden kokemusta ja vuorovaikutusta.

Pelillistämisen merkitys lukemiseen innostamisessa perustuu motivaation lisäämiseen. Kriittisenä näkökulmana pelillistämisen hyötyihin voisi kuitenkin todeta, että se keskittyy helposti ulkoisen motivaation tekijöihin. Onko tällöin vaarana, että lähtökohtaisesti sisäisen motivaation ohjaamat oppijat lukevat vain palkkion saadessaan? (Vesterinen & Mylläri

2014.) Pelillistämisessäkin olisi tärkeää yksittäisten pisteiden ja palkitsemisen sijaan sisäisen motivaation kasvattaminen (Hamari 2014).

Pelillistämisen lukemaan innostamisessa – kaksi toteutusta

Lukupiiri ja pakopeli

Tässä toteutuksessa lukuinnostusta lisäävänä tekijänä kokeiltiin yhdistää lukupiirityöskentelyyn kirjan tarinaan pohjautuvan pakopelin luominen. Lukupiiri on oivallinen tapa tuoda lukemiseen yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutusta jaetun lukukokemuksen muodossa.

Kirjavalinta tapahtui yhteisöllisesti kirjastolaisen apua käyttäen. Kirjastonhoitajamme valitsi koulukirjaston lukupiirisarjoista yhdeksän erilaista viidesluokkalaisille sopivaa kirjaa, joiden sisältö sopisi myös pakopeli-idean työstämiseen. Oppilaat pääsivät tutustumaan kirjoihin Lukemon kirjamarkkinaidean kautta (Haaro, Katajamäki, Pelttonen & Ylihärtilä 2018). Luokassa opetus- harjoittelussa ollut opiskelija teki kirjoista lyhyet esittelyt. Esittelyn jälkeen oppilaat saivat vielä kirjamarkkinoilla tutustua itsenäisesti kirjoihin ja arvioida niiden sopivuutta itselle. Tutustumisen perusteella he valitsivat kolme mieluisinta kirjaa.

Kirjojen valinnan pohjalta luokasta muodostettiin ryhmät. Lopulliseen työskentelyyn valikoitui kuusi kirjaa, jotka olivat Ruusun salaisuus (Martin Widmark), Haavekauppias (Juha-Pekka Koskinen), Viikinkisolmu (Roope Lipasti), Poika, joka menetti muistinsa (Kreetta Onkeli), Sisarla (Salla Silmukka) ja Etsiväkerho Hurrikaa-

Kuva: Susanne Roos.

ni ja tyly tubettaja (Jari Mäkipää). Ryhmien koot vaihtelivat 3–6 oppilaan välillä.

Työskentely eteni oppilaslähtöisesti. Oppilaille aikataulutettiin työskentelykerrat, ja he sopivat keskenään luku-urakat jokaista kertaa varten. Toisella tunnilla ohjeistettiin pakopelitehtävien tekeminen sekä niissä käytettävät sovellukset. Pakopelin tuli koostua kolmesta eri tehtävätyypistä: ThingLink-tehtävästä, Google Forms -lomakkeesta sekä fyysisestä tehtävästä. Näin saatiin yhdistettyä erilaisia oppimisympäristöjä eli oppilaat rakensivat luokkaan pakopelitehtävän käyttäen piiloja, koodeja ja lukkoja. Virtuaalista oppimisympäristöä hyödynnettiin ThingLink-tehtävissä. Tehtäviä työstiin kirjan lukemisen ohessa neljällä seuraavalla tunnilla. Tehtävien oli tarkoitus pohjautua kirjan tarinaan, siten että niiden ratkaisemisen edellytyksenä oli kirjan lukeminen. Pelien tekemisen jälkeen oli joitakin viikkoja taukoa, jotta oppilailla oli aikaa lukea toisten ryhmien kirjoja. Sen jälkeen käytettiin vielä kaksi oppituntia eri pelien pelaamiseen. Näitä tunteja odotettiin todella paljon. Pelien pelaamisen jälkeen oppilaat antoivat toisilleen suullista palautetta siitä, mikä toimi pelissä hyvin, ja toisaalta, mitä olisi voinut vielä kehittää. Prosessin aikana oppilaat oppivat eri tehtävätyyppien edellyttämien välineiden hallintaa. Lisäksi opittiin yhteistyötaitoja, oppilaiden erilaisten vahvuuksien hyödyntämistä sekä ennen kaikkea innostuttiin lukemisesta.

Lempisadun ohjelmointia yhdessä

Ohjelmoi satu -projektin tavoitteena oli yhdistää lukemista ja ohjelmointia niin, että lopputuloksesta on animaatioksi kuvitettu satu. Projekti toteutettiin kummioppilasyhteistyönä ensimmäisen ja neljännen luokan oppilaiden kanssa. Tässä oman kummiparin kanssa toteutetussa projektissa lähtökohtana oli oletus, että ohjelmointi toimisi mahdollisena innostajana lukemiselle ja tukena luetun

ymmärtämiselle. Ohjelmointitaitojen oppimisessa oli tavoitteena hyödyntää vertaisoppimista.

Neljännen luokan oppilaat valitsivat oman lempisatunsa lapsuudestaan. Saduiksi valikoitui erilaisia kuvakirjoja, joissa oli tekstiä vaihteleva, mutta kohtuullinen määrä. Kirjoissa seikkailivat esimerkiksi tunnetut satuhahmot Muumit ja Nalle Puhin väki. Koko projekti ajoitettiin kuudelle 75 minuutin oppitunnille. Ohjeistus palasteltiin tuntiraamiin sopivaksi ja kaikki ohjeet olivat myös dioilla nähtävissä.

Kummiparit lukivat ensin kirjan yhdessä ääneen niin, että kun toinen luki, toinen kuunteli. Isommat oppilaat pyrkivät jaksottamaan tekstiä sopivasti, jotta lukeminen onnistui myös pienemmillä oppilailta. Kun satu oli luettu, sen päähenkilöistä, tapahtumista, tapahtumapaikoista ja juonesta keskusteltiin. Sen jälkeen sadusta piirrettiin yhdessä juonikaavio ja tehtiin 3–4 tapahtumapaikkaa. Juonikaavion tarkoituksena oli toimia ohjelmoitaessa animaation ”punaisena lankana”. Tapahtumapaikat kuvattiin animaation taustoiksi. Ohjelmointi toteutettiin ScratchJr-ohjelmointialustalla, joka on mobiililaitteilla toimiva varsinaisen Scratch-ohjelmointiympäristön esias- teeksi suunniteltu junioriversio. Tämä ohjelmointiympäristö on kuvakepohjaiseen ohjelmointiin perustuva monipuolinen alkeisohjelmointiympäristö. Sen avulla voi suunnitella ja toteuttaa omia luovia interaktiivisia tarinoita, animaatioita ja pienoisperlejä. Taustoiksi ja hahmoiksi voi kuvata myös itse tehtyjä taideteoksia, kuten tässä projektissa tehtiin tapahtumapaikkojen osalta. Sadun päähenkilöt piirrettiin ja muotoiltiin ohjelmointiympäristön kuvantyyöstöalueella. ScratchJr:n ohjelmointiympäristö on niin sanotusti avoin, eli se ei tarjoa suoraan valmiita haasteita tai tehtäväpohjia, vaan rohkaisee ennen kaikkea omien ohjelmointitöiden luomiseen soveltamalla erilaisia vapaasti valittavia visuaalisia hahmoja ja taustoja (tapahtumapaikkoja) sekä ääniä. (Ks. Fagerlund & Roos 2020.)

Ohjelmointeja suunnitellessa nelosluokan kummit opettivat samalla ohjelmointitaitoja nuoremille. Lopuksi pidettiin yhteinen animaatio-näytös, jossa sadusta tehty animaatiot esitettiin toisille. Samalla esittäjäpari luki katkelmia saduistaan. Näytös toimi hyvänä kirjavinkkauksena kaikille.

Lopuksi

Pakopelityöskentelyn aikana oli selvästi havaittavissa intoa kirjojen lukemiseen. Jaettu lukukokemus konkretisoitui esimerkiksi tilanteissa, joissa luotiin tapahtumapaikkoihin liittyviä tehtäviä. Tällöin oppilaat palasivat kirjan tekstiin, vertailivat näkemyksiään ja loivat lopulta keskustelun kautta yhteisen näkemyksen.

Oman sadun ohjelmoimisessa kertautuivat hyvin satuun sisältyvät asiat, kuten päähenkilöt, tapahtumapaikat sekä sadun eteneminen juonellisesti kohti loppuratkaisua. Tähän monialaiseen projektiin oli liitetty eri oppiaineiden tavoitteita taideaineista äidinkielen. Kummipareittain tehty animaatiot kertoivat sadun visuaalisesti parin luomalla tavalla. Omia taideteoksia hyödynnettiin tapahtumapaikkoina/taustakuvina siten, miten ne oli sadusta luettuna ja ymmärrettyä piirretty. Sadun henkilöt visualisoitiin ScratchJr-piirtoalustan avulla myös lukijoiden käsityksen mukaisiksi. Tekstin jatkotyöstäminen omaksi animaatioksi innosti tekijöitään, ja vertaisoppimista tapahtui

siinä ohessa. Animoitujen sadut kiinnostivat myös muita oppilaita lukemaan kirjoja, joista animaatiot oli valmistettu.

Yhteisten lukukokemusten pelillistäminen vaikutti olevan oppilaista innostavaa ja motivoivaa. Projektitunnit olivat mieluisia. Pelejä ja animaatioita suunnitellessa ja luodessa keskusteltiin tekstin sisällöstä tehden yhteisiä päätöksiä tuotoksen valmistumisen onnistumiseksi. Oppilaat olivat ylpeitä lopputuloksistaan, ja vertaispalaute oli sekä positiivista että rakentavaa.

Lähteet

- eNorssi (2022). Suomen harjoittelukoulujen ohjelmointipolku. Saatavissa: https://enorssi.fi/wordpress/wp-content/uploads/ohjelmointipolku_08102018.pdf [Viitattu 28.4.2023]
- Fagerlund, J. & Roos, S. 2020. Motivoivaa ja tavoitteellista oppimista ohjelmointiympäristöjä hyödyntäen. Teoksessa A. Veijola, O.-P. Salo & S. Roos (toim.) Merkityksellistä oppimista etsimässä - oppimisympäristöjen moninaisuus nyt ja tulevaisuudessa. Jyväskylä: Jyväskylän normaalikoulu, Jyväskylän yliopisto, 135–162.
- Haaro, H., Katajamäki, M., Peltonen, M. & Ylihärä, H. 2018. Käsikirja lukupiireihin. Lukuklaani. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Hamari, J. 2014. Pelillistäminen. Teoksessa J. T. Harviainen, M. Meriläinen & T. Tossavainen (toim.) Pelikasvattajan käsikirja. Tampere: Tammerprint Oy, 115–117.
- Hidi, S. & Boscolo, P. 2008. Motivation and writing. Teoksessa C. A. MacArthur, S. Graham & J. Fitzgerald (toim.) Handbook of writing research, 144–157.
- Koiranen, J. 2019. Pedagogiset pakopelit. Helsinki: Ääres eduEscape.
- Opetushallitus 2014. Peruskoulun opetussuunnitelman perusteet 2014. Helsinki: Opetushallitus.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021. Uudet lukutaidot. Saatavissa: www.uudetlukutaidot.fi. [Viitattu 7.3.2023.]
- Vesterinen, O. & Mylläri, M. Peleistä pelillisyyteen. Teoksessa L. Krofors, M. Kangas & K. Kopisto (toim.) Oppiminen pelissä. Pelit, pelillisyyden ja leikillisyyden opetuksessa. Tampere: Vastapaino, 56–66.

Kati Aavikko

Toimii ohjaavana lehtorina Turun normaalikoulun media- ja taidelinjalla. Harrastaa vapaa-ajallaan liikumista ja kirjoittaa oppikirjoja (kuva: Kuvaverkko).

Katrine Arbøl-Lilleberg

Toimii ohjaavana lehtorina Turun normaalikoulun kaksikielisen opetuksen linjalla. Näyttelee vapaa-ajallaan harrastajateatterissa ja hoitaa mehiläisiä (kuva: Kuvaverkko).

**Turun
normaali-
koulu**

Ilo lukea – Lukukaveri innostaa ja kannustaa!

Lukukaveri-toiminnassa eri luokkien oppilaat tutkivat ja lukevat parin kanssa tekstejä sekä syventävät lukukokemustaan yhdessä erilaisten tehtävien parissa. Pää tavoitteena on vahvistaa dialogisuutta toisaalta oppilaiden välillä, toisaalta lukijan ja tekstin välillä. Toiminta lisää lukuiloa ja -intoa ja tarjoaa oppilaille monipuolisia lukukokemuksia. ”Kun luetaan Lukukaverin kanssa, tuntuu, että jaksan ja siitä tulee into.” Lilja 5C.

ASIASANAT: lukeminen, lukukaveri, dialogisuus

Lukukaveri-toiminta starttasi Turun normaalikoulussa

Miten voisimme koulussa tukea ja innostaa oppilaita lukemisen pariin nykyistä enemmän? Miten voisimme tuoda lisää iloa lukemiseen ja samalla vahvistaa oppilaiden vuorovaikutustaitoja? Turun normaalikoulussa lähdimme etsimään vastausta näihin kysymyksiin yhteisen tekemisen näkökulmasta. Näin syntyi ajatus Lukukaveri-toiminnasta.

Alussa lukukaverin kanssa luettiin erilaisia noin sivun mittaisia tekstejä. Työtävän ja lukukavereiden tultua oppilaille tutuksi siirryttiin pidempien teosten pariin. Viidennellä luokalla luettiin Sinikka ja Tiina Nopolan Heinähattu ja Vilttitossu, joka soveltui Lukukaveri-kirjaksi hyvin sopivan mittaisen lukujensa ja oppilaita inspiroivan kuvituksensa ansiosta. Kuudennella luokalla Lukukaveri-kirjaksi valittiin Mauri Kunnaksen Koiramäen Suomen historia, joka soveltui hyvin integroitavaksi 6. luokan historian aiheisiin.

Lukukokemusta syvennettiin yhdessä erityyppisten tehtävien kautta. Oppilaat vastasivat sisältökysymyksiin, tulkitsivat tekstejä ja tuottivat lukukokemuksen innoittamina omia tekstejä. Lukukokemusta laajennettiin myös toiminnallisesti ja digitaalisesti. Oppilaat tekivät muun muassa keppinukketeatteria ja savitöitä sekä tuottivat

äänimaisemia ja ChatterPix-animaatioita. Keski-aika-aiheisessa monialaisessa oppimiskokonaisuudessa lukukokemuksen pohjalta suunniteltiin ja toteutettiin myös omat vahvuuskilvet.

Ensimmäisenä toimintavuotena Lukukaveri-tunnit pidettiin kahden Turun normaalikoulun luokan kesken. Syyslukukaudella olivat voimassa koronarajoitukset, joten luokkien välinen yhteistyö toteutettiin etänä. Kevätkulukaudella rajoitukset poistuivat, ja lukukaverit pääsivät näkemään toisensa kasvotusten. Kevään tapaamiset olivat kaikkien mielestä mukavampia kuin syksyn etätyöskentely. Etänä työskentelyä haittasi välillä verkkoyhteyden katkeaminen. Kasvokkain tapaamisissa oli oppilaiden mielestä kivaa lukea yhdes-

Lilja Fagerlund kertoo ajatuksiaan ja kokemuksiaan Lukukaveri-tunneista.

Kaapo (vas.), Tania, Mikhail ja Lilja tutkivat kuvaa keskiaikaisista pidoista Mauri Kunnaksen kirjassa *Koiramäen Suomen historia* (kuva: Kati Aavikko).

sä ja tehdä tehtäviä, ja yhteistyö sujui mutkattomammin kuin etänä. Esille nousi erityisesti yhdessä lukeminen, tehtävien tekeminen ja pohtiminen.

Toisena vuonna oppilaat saivat uusia lukukavereita, kun Lukukaveri-toimintaan lähti mukaan ohjaavan lehtorin Riitta Harjulan luokka Jyväskylän normaalikoulusta. Yhteydenpitokanavana käytettiin Zoomia, minkä ansiosta oppilaat pääsivät näkemään toisensa lukiessaan ja tehtäviä tehdessään. Tutun etäyhteyskanavan ansiosta oppilaat pääsivät mutkattomasti työn toimeen uusien lukukavereidensa kanssa. Aluksi työskentely jännitti, mutta jännitys laantui nopeasti, ja pian työskentely sujui yhtä mutkattomasti kuin oman koulun lukuparin kanssa.

Lukukaveri-toiminnan ovat ideoineet ja kehittäneet ohjaavat lehtorit Kati Aavikko ja Katrine Arbøl-Lilleberg. He ovat pitäneet oppilaidensa kanssa Lukukaveri-tunteja joka toinen viikko. Mukana toiminnassa ovat olleet myös molempien luokkien opetusharjoittelijat, jotka ovat päässeet kokeilemaan

yhteisopettajuutta Lukukaveri-toiminnan myötä. Rauman opettajankoulutuslaitoksen opiskelijat ovat ommelleet lukupareille lukutyyny ja virkanneet kirjanmerkit. Opiskelijat ovat myös suunnitelleet materiaalia lukukokemusten työstämiseen. Hankerahalla on ostettu koululle lukupatjoja, jotka toimivat myös sermeinä ja pieninä lukupesinä. Patjoista ja tyynyistä on ollut paljon iloa Lukukaveri-tunneilla.

Lukukaveri-toiminta vahvistaa dialogisuutta

Dialogisen vuorovaikutuksen taitoja ovat muun muassa kuuntelu, keskittyminen, luottamus, läsnäolo sekä yhdessä pohtiminen ja oppiminen. Lukukaveri-toiminnassa dialogisuus toteutuu kahdella eri tasolla, toisaalta lukuparin kanssa ja toisaalta oppilaan ja tekstin välillä. Lukukaveri-tuntien tehtävät mietitään ja suunnitellaan siten, että ne ohjaavat oppilaita keskinäiseen dialogisuuteen. Oppilaat lukevat kuulija huomioiden, keskittyvät kuuntelemaan parin lukemista, pohtivat yhdessä tekstiä ja

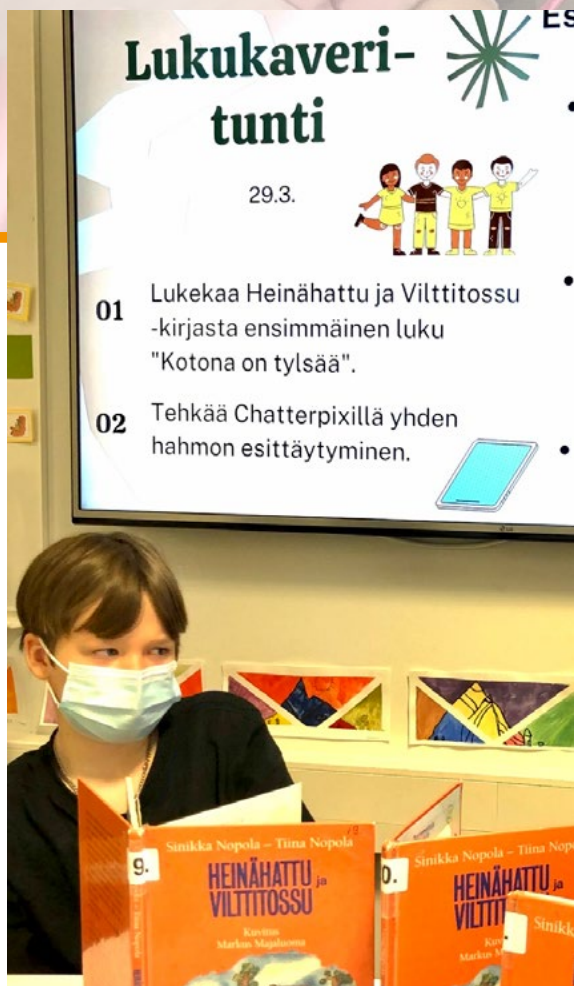
tehtäviä sekä saavat aikaan yhteisiä tuotoksia.

Olennainen osa Lukukaveri-tunteja ovat luokkien yhteiset aloitukset ja lopetukset, joissa oman koulun oppilaat kokoontuvat samaan tilaan, ja toisen koulun oppilaat ovat mukana etäyhteyden välityksellä. Aloituksissa määritellään tunnin tavoitteet ja ohjataan yhteiseen työskentelyyn. Lopetuksessa lukuparit jakavat toisilleen oivalluksiaan, ja opettaja suuntaa oppilaiden ajatuksia seuraavaan tapaamiseen.

Oppilailta kerättiin palautetta Lukukaveritoiminnasta. Dialoginen vuorovaikutus nousi esiin myös oppilaiden näkemyksissä. Useimpien mielestä Lukukaveritunnit olivat inspiroivia ja hyödyllisiä. Tapaamisissa oli kivaa lukea yhdessä ja tehdä tehtäviä, ja oli mukava saada uusia lukukavereita toisesta koulusta. Oppilaiden kommentteissa nousivat esille erityisesti yhdessä lukeminen, tehtävien tekeminen ja pohtiminen. Esimerkiksi digitaalisen sovelluksen käyttö kirjan henkilöhahmoa esitellessä innosti oppilaita. Lilja 5c-luokalta totesi: "Voin suositella Lukukaveri-tunteja sellaisille, jotka ovat vähän innostuneita lukemisesta mutta joista tuntuu, että ei ihan aina jaksa."

Lukukaveritoiminta on antoisaa opettajalle

Lukukaveritoiminta on mielekästä ja helppoa toteuttaa. Yhteisopettajuuden näkökulmasta

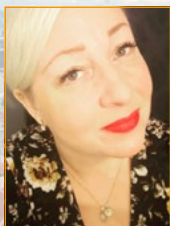
Eemeli kuuntelee ohjeita Heinähattu ja Vilttitossu -kirjan ensimmäisen luvun tehtävään, jossa kukin lukupari esittelee yhden kirjan henkilön ChatterPix -sovelluksella (kuva: Kati Aavikko).

toiminta on palkitsevaa; opetusta suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhdessä. Toiminnan myötä kaikki Lukukaveriluokkien oppilaat tulevat tutuiksi, ja parityöskentelyn aikana opettajilla on hyvä tilaisuus pysähtyä keskustelemaan jokaisen kanssa. Tämän tyyppistä toimintaa on helppo suositella kaikille, ja sitä voi toteuttaa minkä tahansa oppiaineen näkökulmasta sekä lähi- että etätyöskentelynä.

Turun normaali-koulu on yksi Suomen monikielisimmistä kouluista. Mielestämme Lukukaveritoiminta soveltuu erinomaisesti

kielellisiltä ja kulttuurisilta taustoiltaan moninaisille oppilasryhmille, sillä sen kautta voidaan luontevasti osoittaa arvostusta eri kieliä ja kulttuureja kohtaan. Lisäksi Lukukaveritoiminnassa on helppo huomioida kielellistä tukea tarvitsevat oppilaat.

Opettajan näkökulmasta olisi mielenkiintoista löytää kumppaniksi Lukukaverikoulu ulkomailta. Lukupesä-opettajat Virossa ja Latviasta tarjoavat kansainvälisille lukukumppaneille yhden vaihtoehdon. Tämä toisi oppilaille uusia kansainvälisiä kavereita ja mahdollisuuksia käyttäällä englannin kieltä autenttisissa tilanteissa. Tästä ajatuksesta myös oppilaat innostuivat. Millaisia kokemuksia Lukukaveritoiminta meillä vielä tarjoakaan?

Kati Nordman

työskentelee Rauman freinetkoulun toiminnanjohtajana ja rehtorina. Freinetkoulun kuuluu laaja verkostoituminen ja hanketoiminta (kuva: Kati Nordman).

Lukupesä-matka Tallinnaan

Lukupesä-hankkeen Viron-seminaari toi maaliskuussa yhteen virolaisia, latvialaisia ja suomalaisia niin varhaiskasvatuksesta, perusopetuksesta kuin yliopistostakin. Majoituimme Tallinnan vanhaan kaupunkiin, josta matka vei seuraavana aamuna Maardu Gümnasiumiin. Tuossa yli 900 oppilaan koulussa opiskelee lapsia aina esikoululaisista lukiolaisiin asti. Koulussa vaalitaan erityisesti kieltä ja kulttuuria. Opetus on pääosin viroksi, mutta kursseja on myös venäjän kielellä.

Ukrainalaisille lapsille pidetyllä viron tunnilla oli liikunnallinen alkuorientaatio, jonka jälkeen lapset perehtyivät opettajan valitsemaan kertomukseen. Sitä luettiin ja toistettiin kärsivällisesti. Luokkaan kätkeystä arkusta löytyivät kertomuksen ydinlauseet, jotka oppilaat saivat tulla järjestämään taululle. Motivaatio oli käsinkosketeltavaa. Seuraavaksi pääsimme katsomaan äidinkielen työpatjantuntia. Tunnilla taiteltiin ja askarreltiin opettajan ohjeen mukaan omaa miniatyyrikirjaa. Luokan seinät olivat täynnä erilaisia kuvataiteen avulla tehtyjä kirjoittamiseen ja kirjallisuuteen liittyviä töitä. Näimme koulussa myös kirjallisuuteen pohjaavia teoksia; oli tanssia, laulua ja lausuntaa. Lapset ja nuoret ovat siinä mielessä universaaleja joka paikassa, että heissä on niin väkevästi lupaus tulevaisuudesta ja lupaus paremmasta. Kirjallisuus, taide ja kulttuuri ovat hyvä silta silloin, kuin yhteinen kieli puuttuu.

Illalla pääsimme vierailemaan Viron lastenkirjallisuuden keskuksen, jonne oli järjestetty

musiikkiesityksiä ja työpajoja. Keskus itsessään oli suloisen viehättävä ja aktiivikäytössä. Voin uskoa, että siellä tulee väkisinkin aika onnelliseksi, on sitten aikuinen tai lapsi. Ensimmäisessä työpajassa teimme musiikkia kekseliäästi luonnosta hankittujen instrumenttien, kuten ruo'on avulla. Toisessa työpajassa teimme pienen kirjan, siihen roolihaamon ja lopulta tarinan.

Toisena päivän aamuna jakauduimme kahteen

ryhmään valintamme mukaan. Oma matkani jatkui Tallinnan keskuskirjastoon, jossa pääsimme kirjastonhoitajien seminaariin. Saimme oppia hyvin näppärän tekniikan kirjallisuuden valitsemiseen. Sen opetan sopivassa välissä myös opettajakollegoilleni.

Kirjastovierailun jälkeen menimme Viron kansainväliseen kouluun, jossa opetus oli pitkälle eheytettyä ja se rakennettiin kuuden pääteeman mukaan. Minulle pedagogiikka oli hyvin tutunkuloista, koska omassa koulussanikin pyritään integroimaan oppiaineita laajemmiksi kokonaisuuksiksi.

Kuva: Kati Nordman.

Agneta Möller-Salmela

Jag har varit med i projektet "Lukupesä" (Läsboet) som mentor och projektdeltagarna har även besökt Upplevelserummet i Hangö (Foto: Nina Leppälä).

Hangö
stads-
bibliotek

Boksamtalets metoder och möjligheter

Som Läsinspiratör på stadsbiblioteket har jag har utvecklat Hangömodellen för att locka barn och ungdomar att läsa. Varje grupp och klass får nio litterära program per läsår i Upplevelserummet. År 2022 besöktes rummet av 232 grupper. I rummet arbetar jag med många olika metoder. Den hemliga röstningen är en av dem. Med röstningen som grund får gruppen igång fina boksamtal. Deltagarna känner sig sedda och böckerna och berättelserna berör på djupet. Bjud in till boksamtal i en atmosfär av värme, omsorg och gemenskap

Nyckelord: boksamtal, bibliotek, hangömodellen

I Upplevelserummet arbetar jag med många olika metoder. Den hemliga röstningen är en av dem. Med röstningen som grund får gruppen igång fina boksamtal. Deltagarna känner sig sedda och böckerna och berättelserna berör på djupet.

Hur bemöter du gruppen? Hur väl känner du till boken? Är du en varm och bekräftande samtalspartner? Har du provat metoden med den hemliga röstningen? Hittar du samvetsfrågor och etik mellan raderna i boken som du har valt?

Inför ett lyckat boksamtal behöver du ha gjort ett bra förarbete. Givetvis har du läst boken och funderat över frågeställningar som samtidigt berör både boken och läsaren. Du har iakttagit hur boken har uppfattats och vilka känslor den har skapat hos åhörarna. Er miljö är lugn och trygg. Du känner att det finns förtroende i din grupp. Där finns en tillåtande atmosfär av värme, omsorg och gemenskap. Du är själv helt närvarande i stunden och bjuder på dina erfarenheter då det behövs. Lyssna på varje elev! Sträva till ett utvecklande samspel där dina ord, din röst och ditt kroppsspråk stämmer överens.

Visa intresse, ha värme i din röst, nicka och iaktta!

Titta i ögonen och stärk hela tiden samtalspartnerns självkänsla i samtalet. Kommunika be-

kräftande och uppmuntrande och bjud in alla i gemenskapen. Motivation till läsning går via det goda samtalet. Metoder för att göra bokens innehåll för var och en betydelsefullt på ett personligt plan leder till ett större intresse för den tillsammans i stunden lästa boken och på sikt för böcker i allmänhet. I böcker finns etiska frågeställningar och samvetsfrågor som har betydelse även i läsarens eget liv. Det gäller att hitta dessa. Att använda bokens innehåll och persongalleri för att göra kopplingar till läsarens känslor, attityder och värderingar gör boken relevant för varje läsare. Läsaren känner sig sedd. På sikt får läsaren positiva känslor för läsning och böcker.

Att ta ställning och samtala om handling och personer gör boken mer angelägen och läsaren mer engagerad

Eleven får se sig själv i relation till andra och omvärlden. Genom att krypa in under skinnet på bokens huvudpersoner kommer läsaren via jämförelser stegvis även underfund med sig själv. Känslor namnges och värderingar blir tydliga. Identiteten formas och växer fram. I varje bok finns det massor av frågeställningar där läsarnas förhållningssätt och attityder ger upphov till intressanta och givande samtal i gruppen. Samtalen blir tydlig inför sig själv och får tillfälle att

formulera sina tankar. Boken ger läsaren möjlighet att se sig själv utifrån och andra inifrån. Man kan tänka att en bok föds på nytt varje gång den läses av en ny läsare. Alla läsare är olika och har olika bakgrund och erfarenheter. Det finns samtalsöppningar nästan mellan varje mening.

Den hemliga röstningen

Den hemliga röstningen är en mycket användbar metod i alla situationer och med vilken bok, text eller berättelse som helst. Under boksamtalet ber du åhörarna att tacka för sina ögon med ena handen samt att markera med den andra handen som svar på då du ställer en fråga med två svarsalternativ. Genom denna metod blir åhöraren tvungen att helt tänka själv och blir inte påverkad av de andras åsikter. Åhöraren ser inte heller hur kamraterna röstar, endast frågeställaren ser svaren. Efter detta öppnar man upp till samtal med att fråga om någon vill berätta och motivera varför hen röstade på sitt alternativ. Detta är naturligtvis frivilligt annars är röstningen inte hemlig. En engagerande fråga får åhörarna att ta del i samtalet.

Hela årets tema i Upplevelserummet är "Gårdagens, dagens och morgondagens hjältar". Där berättas om fotbollsspelaren Lionel

Messis välgörenhetsarbete bland barn och ungdomar. I den hemliga röstningen frågas om deltagarna skulle göra välgörenhetsarbete om de som vuxna blir förmögna. En annan hjälte, Ruth Harkness, hämtade en levande panda till en zoo i Chicago. Där gäller den hemliga röstningen djur i fångenskap och de två pandornas, Lumis och Pyrys, öde i djurparken i Etseri. Pojkarna i Isca Academy i Storbritannien protesterade mot skoluniformen i sin skola. De tyckte att den var obekväm och alltför varm. Här svarar åhörarna hemligt på frågan om de skulle vilja ha en skoluniform eller inte. Exemplet leder till en diskussion om fördelar och nackdelar med en skoluniform.

GÖR SÅ HÄR!

Välj dina böcker eller din text noggrant.

Fundera var i texten det finns känslor och värderingsfrågor.

Summera kort innehållet och personens tankar, känslor, val och beslut för åhörarna.

Hur skulle du ha tänkt, känt, gjort, valt beslutat?

Rösta hemligt och öppna upp för diskussion.

Pauliina Liukkoila

toimii varhaiskasvatuksenopettajana Rauman Pikkunorssissa 3–5-vuotiaiden ryhmässä. Hän on kiinnostunut draamallisten ja muiden eläytymistä tukevien oppimismenetelmien käyttämisestä. Myös digitaalisuus oppimisessa on lähellä sydäntä. Hän tuli mukaan Lukupesä-hankkeeseen syksyllä 2021 alle kolmivuotiaiden ryhmän opettajana (kuva: Koulukuva).

**Rauman
pikku-
norssi**

Aikuisen rooli oppimisympäristön ja lukuhetken elävöittämisessä

Tekstissä kuvataan lukupesämatkaa eri-ikäisten varhaiskasvatusikäisten lasten kanssa. Lukupesä-hankkeen alkaessa Pikkunorssin päiväkodissa alettiin systemaattisesti kiinnittää huomiota oppimisympäristön merkitykseen lapsen lukuinnon herättäjänä ja lisääjänä. Lisäksi huomiota kiinnitettiin siihen, millaisia kirjoja on esillä ja millä tavoin ne ovat esillä. Kirjojen on tärkeää olla lasten saatavilla ja ulottuvilla arjessa. Hankkeen edetessä ajatukset laajenivat oppimisympäristöstä lasten osallisuuteen ja siihen, millainen rooli aikuisella on suhteessa lapsen saamaan kokemukseen lukuhetkellä. Lukupesä-hanketoiminnan kruunasi Turun yliopiston Tieteenpäiville toteutettu tiedesatuhetki.

ASIASANAT: elävöitetty lukuhetki, pienten pedagogiikka, osallistavat oppimisympäristöt, oppimisen elävöittäminen

Lukupesä-hankkeessa kokeiltiin ja opittiin kansainvälisessä yhteistyössä

Rauman Pikkunorssi on Turun yliopiston Rauman kampuksen alueella sijaitseva Suomen ensimmäinen harjoittelupäiväkotinä. Turun yliopiston alaisuudessa toimiminen mahdollistaa meille osallistumisen erilaisiin hankkeisiin, joista Lukupesä-hanke on kulkenut matkassamme jo muutamana toimintakauden ajan.

Lukupesä-hanke on tuonut ennen kaikkea paljon unohtumattomia yhteisiä lukukokemuksia lasten kanssa. Se on tuonut paljon uusia työkaluja ja ideoita rikastuttaa niin oppimisympäristöä kuin myös itse lukukokemuksia. Lisäksi itselleni on ollut merkityksellistä nähdä muita Lukupesä-hankkeessa mukana olevia ammattilaisia. He ovat jakaneet ideoitaan ja koko Lukupesän kansainvälinen yhteisö on täynnä innostavia ihmisiä, joilta saa oppia kaikkea uutta.

Kun lapsi pyytää sinua lukemaan kirjaa, se on aina kutsu vuorovaikutukseen. Siksi on suuri merkitys sillä, millaisen

vuorovaikutustilanteen me lukuhetkestä lapselle teemme. On tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että jo varhaiskasvatuksessa oleva lapsi saa positiivisia kokemuksia lukuhetkestä. Lisäksi perinteisen kirjan lukemisen rinnalle voi tuoda erilaisia lukukokemusta elävöittäviä tekijöitä.

Lukupesä-hankkeen aikana olen alkanut itsekin enemmän pohtia aikuisen roolia lapsen luovuuden rikastuttajana. Millainen rooli aikuisella on oppimisympäristön elävöittämisessä, ja millaisilla keinoilla itse lukuhetkiä voidaan rikastuttaa? Koen aikuisen roolin merkitykselliseksi siinä, minkälainen kokemus ja elämys lapselle muodostuu. Paljon on kiinni aikuisen heittäytymisestä tarinaan, mikä on mahdollista vain aidolla läsnäololla. Lisäksi itse kirjan valinta on tärkeässä roolissa, samoin lukemiseen tarkoitettun tilan valinta. On olennaista ymmärtää, miksi kirjojen lukeminen lapselle on tärkeää. Kirjanlukutilanne ei ole onnistunut vain silloin, kun lapsi on hiljaa vieressä luettaessa kirja kannesta kanteen. Lu-

Kuva: Pauliina Liukkoila.

kuhetki on onnistunut silloin, kun lapsi innostuu ja kertoo näkemästään. Vuorovaikutuksessa osaavamman kanssa lapsi oppii eniten.

Lukuhetket ovat lapselle moniaistisia kokemuksia

Aikuinen voi elävöittää lukuhetkiä monin eri tavoin, esimerkiksi visuaalisesti, äänensävyin, osallistamalla lasta sekä erilaisia materiaaleja hyödyntämällä. Aistien avulla koetun elämyksen muuttuminen kokemukseksi edellyttää jonkinlaista pohdintaa, joka voi tapahtua yksin, lasten kesken tai aikuisten osallistuessa tulkintaan (Kauppinen & Aerila 2022, 45).

Ensimmäisenä lukupesävuotena pienten ryhmän teemana oli Nuppu-oravan matka maailman ympäri. Teema näkyi lukunurkkauksessa, jossa oli lasten saatavilla teemaan liittyvää kirjallisuutta. Oppimisympäristö oli elävöitetty kalustein, valoin, kuvin, äänin ja kirjoin. Ympäristö motivoi pienimpiäkin lapsia pysähtymään kirjan äärelle. Oppimisympäristö kutsui lapsia lukemaan.

Kuva: Pauliina Liukkoila.

Aikuinen mallintaa lapselle lukuhetken iloa

Aikuisen kasvojen ilmeillä, eleillä ja katseilla on merkitystä siinä, miten lapsen tarkkaavaisuus suuntautuu sadun kuuntelemiseen. Aikuinen elävöittää omalla toiminnallaan ja läsnäolollaan satua. Aikuisen avoin, kiinnostunut asenne ja avoimet kysymykset voivat syventää lapsen kokemusta. Lapsen havainnointia, eläytymistä ja pohdintaa ruokitaan materiaalein ja välinein. (Kauppinen & Aerila 2022, 51.)

On tärkeää, että lapsi saa kokea sadun moniaistisena kokemuksena. Moniaistillisuudella tarkoitetaan mitä lapsi näkee, kuulee ja tuntee. Moniaistisesti koettu satu on lapselle elämys, joka pysyy mie-

lessä ja muistissa kuultu- ja sanoja kauemmin. Eri-tyisen tärkeää tämä on niiden lasten kohdalla, joille lukuhetket ja niiden synnyttämät kokemukset ovat vieraampia. Varhaiskasvatuksessa koetut myönteiset tunteet lukuhetken yhteydessä kantavat pitkälle.

Aikuisella on myös tärkeä rooli lapsen havainnoimisessa satu- hetken aikana: Mikä

Kuva: Pauliina Liukkoila.

lasta kiinnostaa ja miten lapsen saa motivoitua satuhetkellä? Millaisilla keinoilla pystyy omalla ohjauksellaan innostamaan lasta kirjan äärelle? Aikuisella tulee olla herkkyyttä kohdata lapsi ja vastata lasten yksilöllisiin tarpeisiin. Kannattaakin aina miettiä, mikä on merkityksellistä. Jos lapsi haluaa katsella kuvia, kirjaa ei ole pakko lukea loppuun. Yhteisestä kuvien katseluhetkestä voi syntyä silta tarinan kuunteluun ja lukijuuteen. Kuvia katsoessa syntyy monesti myös omia tarinoita, jotka kiinnittävät lasta kertomisen kulttuuriin ja kertovat kuuntelevalle aikuiselle lapsen maailmasta.

Lukuhetki voi olla yhteinen kokemus ja vuorovaikutustilanne lasten välillä, vaikka varsinaisista lukutaitoa – tai edes sanoja – ei olisikaan vielä. Samalla tavalla lukuhetki on vuorovaikutustilanne aikuisen ja lapsen välillä, vaikka kirjaa ei sanasta sanaan luettaisikaan.

Tiedesatuhetki vie lapsen elämykselliseen seikkailuun

Aikusyksystä 2022 saimme pyynnön kuvata tiedesatuhetki Turun yliopistossa tammikuussa 2023 järjestettävälle Tieteen päiville. Meille ehdotettiin kahta kirjaa lukuhetkeä varten, ja lasten kanssa päädyimme kirjaan Lepakon vuosi. Kirjan ovat kirjoittaneet Mia Rönkä ja Thomas Lilley. Kirjan on kuvittanut Nadja Sarel. Tiedesatuhetken toteuttaminen oli monivaiheinen projekti, jonka toteutukseen kului viikkoja. Se kuitenkin toteutui toivomallamme tavalla. Koko toteutuksen tarkoituksena oli havainnollistaa, miten perinteisen kirjan lukemisen rinnalle voidaan tuoda erilaisia keinoja, jotta lapsi saadaan kokemaan satu moniaistisesti. Äänillä ja valoilla luotiin maailma, jossa lapset tulivat osaksi satua.

Ajatus satuhetken toteutukseen syntyi lukupesähankkeen aikana Kauppinen ja Aerilan (2022) artikkelista ”Iloa, hyvinvointia ja oppimista kirjallisuuskasvatuksesta” artikkelin ideoista. Moniaistillisuutta pyrittiin

vahvistamaan äänimaiseman keinoin sekä visuaalisuutta hyödyntämällä. Lapset toteuttivat projektin aikana erilaisia lepakoihin ja luontoon liittyviä ääniä ja äänimaailmoja, joita hyödynnettiin osana tiedesatuhetkeä. Visuaalisuus toteutui erilaisin värein, rekvisiitin ja valojen avulla. Käytössä oli muun muassa useita erilaisia väri- ja kohdevaloja. Lisäksi kuvaus toteutettiin päiväkodin elämyshuoneessa, jossa oli lukuhetkelle sopiva elämyksellinen metsämaisema. Huoneessa sadun maailma muuntui todeksi.

Lapset osallistuivat elämyksen toteuttamiseen paitsi äänin myös askartelemalla lepakot. Lepakot roikkui huoneen katossa ja seinillä useita kymmeniä. Huoneesta tehtiin kokonaan pimeä ja erilaisilla väri- ja kohdevaloilla luotiin tunnelmaa sadun ympärille. Tunnelman luominen onnistui todella hyvin. Satu ja äänimaisema olivat kaikkien ryhmien kuultavissa viikon ajan huoneessa, jota kutsuimme ”lepakkohuoneeksi”. Näin satuhetkestä tuli koko päiväkodin lapsia yhdistävä kokemus.

Turun yliopiston Rauman kampuksen opiskelijayhteistyö oli tärkeässä roolissa tiedesatuhetkessä, koska opiskelija oli mukana äänien nauhoittamisessa ja niiden käsittelemisessä lopulliseen muotoonsa. Satuhetkitallenne sekä siihen liittyvä pedagoginen osuus jaettiin kaikkiin Suomen päiväkoteihin.

Elävöitetty lukuhetki on lasten oma satuhetki

Satuhetki voi olla kokonaisvaltaisesti suunniteltua toimintaa, jonka eri vaiheissa lapset voivat

Kuva: Pauliina Liukkoila.

olla osallisina. Yhteinen osallistuminen tekee myös kokemuksesta merkityksellisemmän. Tekstissä kuvattu tiedesatuhetki osoittaa, kuinka satuhetken voi toteuttaa hyvin monipuolisilla tavoilla. Ei ole vain yhtä tapaa toteuttaa kirjan lukemista, vaan perinteiseen tapaan voi sekoittaa seikkailua, kokeilua ja elämyksellisyyttä.

Hetki, jolloin aikuinen osallistuu lapsen kokemukseen jakaen sen hänen kanssaan, on merkityksellinen kokemuksen ja erityisesti taidekokemuksen laadulle (Kauppinen & Aerila 2022, 51). Aikuinen on merkityksellisessä roolissa siinä, millainen kokemus lapselle muodostuu. Yhdessä jaettu hetki mahdollistaa taidekokemuksen laadun. Kirjanlukuhetkikin on yhdessä koettuna merkityksellisempi, koska aikuinen johdattelee lapsen unohtumattomalle matkalle sadun maailmaan. Itselleni sadun kokeminen voi olla myös taidekokemus, kuten tiedesatuhetki osoitti.

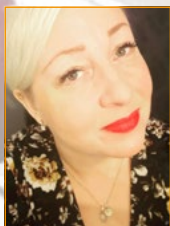
Kymmenen vinkkiä onnistuneen lukuhetken toteuttamiseen

1. Anna lukuhetkelle aikaa.
2. Anna lapsen valita kirja. Voit rajata kirjavaihtokimaa lapsen edun mukaisesti, mutta anna silti lapsen tehdä valinta.

3. Ole aidosti läsnä satuhetkellä.
4. Vastaa lapsen tekemiin aloitteisiin. Kirjan keskeytyminen ei haittaa, sillä lukuhetki on luonteeltaan vuorovaikutustilanne.
5. Ole myös itse aktiivinen ja osallista lapsia satuhetken aikana.
6. Erilaisilla valoilla ja rekvisiitalla voi elävöittää satuhetkeä.
7. Mieti, miten puhut. Erilaisilla äänensävyillä ja äänenpainoilla pidät lapsen huomion kirjassa.
8. Lapsille lukeminen turvallisessa paikassa, vaikkapa lukumajassa, on aina kiinnostavaa. Oman lukupesän rakentaminen kotiin antaa lukuhetken uudenlaista syvyyttä. Kuvissa näkyy erikokoisia lukupesä, jotka houkuttelevat lasta lukemaan oman pesän suojaan.
9. Innostu itse niin lapsikin innostuu!
10. Iloitse lukemisesta lapsen kanssa, niin ilosi tarttuu. Lukuhetkestä tulee lapselle iloinen yhteinen kokemus.

Lähteet

Kauppinen, M. & Aerila, J.-A. 2022. Iloa, hyvinvointia ja oppimista kirjallisuuskasvatuksesta. Teoksessa I. Ruokonen (toim.) Ilmaisun ilo. Käsikirja 0–8-vuotiaiden taito- ja taidekasvatukseen. Jyväskylä: PS-kustannus.

Kati Nordman

työskentelee Rauman freinetkoulun toiminnanjohtajana ja rehtorina. Freinetkoulun kuuluu laaja verkostoituminen ja hanketoiminta (kuva: Kati Nordman).

**Rauman
freinet-
koulu**

Freinetkoulun Lukupesä-toiminnassa koko koulu kietoutuu kirjallisuuteen

Rauman freinetkoulu on pieni, yksityinen, freinetpedagogiikkaa soveltava koulu. Tässä artikkelissa kuvataan, miten koulussamme on toteutettu Lukupesä-toimintaa koulun omia periaatteita mukaillen ja niitä läpäisten. Lisäksi tavoitteena on antaa konkreettisia työtapoja ja ideoita siihen, miten kirjallisuuteen pohjaavaa opetusta voidaan toteuttaa eri luokka-asteilla mahdollisimman motivoivasti ja monipuolisesti. Lukupesä-toiminnan aikana jokainen luokka löysi oman tapansa toimia lukemiseen kannustavassa ympäristössä.

ASIASANAT: freinetpedagogiikka, sanataide, sadut, työpajaoppiminen, eheyttävä toiminta

Freinetpedagogiikassa lapsi on aktiivinen toimija

Freinetpedagogiikka kuuluu vuosisadanvaihteen reformipedagogiikkoihin. Célestin Freinet (1896–1966) oli ranskalainen pedagogi, filosofi ja kasvatustieteilijä, jonka ajatukset kasvatuksesta ja opetuksesta pohjaavat muun muassa lapsilähtöisyyteen, tasa-arvoon ja demokratiaan. Hänen mielestään oppilaan kuuluu olla aktiivinen toimija ja opettajan rooli on ohjata. Koulun tulisi olla osa ympäröivää yhteiskuntaa ja opetuksen mahdollisimman autenttista, kokemuksellista ja elämyksellistä.

Jos sattuu astumaan sisälle Rauman freinetkouluun oikeaan aikaan vuodesta, voi ihmetellä ympärille asettunutta hiljaisuutta. Luulisi, että yli 115 lapsen ja parin-

kymmenen aikuisen yhteisössä olisi ääntä. Onko jonkun sormi osunut värttinään ja lumonnut koko koulun uneen? Kun astelee peremmälle kouluun, värikkäissä, lasten taideteoksilla koristelluissa tiloissa alkaa kuulla satua. Askeleet johdattavat

Feskarin (Freinetkoulun esiopetus) ovelle. Lapset istuvat tyynyjen päällä kuuntelemaan, kun opettaja lukee. Menossa on vuosittainen koko koulun lukutunti, jolloin ihan koko koulun väki on kirjojen ääressä. Oppilaat lukevat, opettajat lukevat, ohjaajat lukevat, keittiön väki lukee ja jopa rehtori on malttanut hetkeksi irtautua tietokoneeltaan ja lukee. Tuokio on osa sanataiteen teemaviikkoa.

Rauman freinetkoulu – toiminnallinen kyläkoulu keskellä kaupunkia – on jo pitkään ollut mukana erilaisissa hankkeissa. Koulu on

Kuva: Kati Nordman.

Kuva: Kati Nordman.

pieni ja ketterä, joten projekteja on ollut helppo toteuttaa. Viimeisimpänä kirjallisuuteen liittyvänä kokonaisuutena on ollut kansainvälinen Lukupesä-hanke. Hankkeessa on Suomen lisäksi mukana Viro ja Latvia. Tämän tekstin kirjoitushetkellä ollaan parhaisiin käytänteisiin ja oppeihin päästy tutustumaan jo Suomessa ja Virossa. Rauman freinetkoulun osuus pidettiin Turun Normaalikoulussa syksyllä 2022. Tässä artikkelissa kuvataan yksityiskohtaisemmin Lukupesä-hanketta Rauman freinetkoulussa.

Esiopetuksessa tehtiin ennakointikertomuksia ja luettiin lukumajassa

Sanataiteen viikolla lähdettiin Feskarissa kuulua satua tutkimaan ja jatkojalostamaan. Koska kaikki lapset eivät vielä lukeneet itse, opettaja luki sadun heille. Jokainen sai valita sadusta haluamansa yksityiskohdan. Opettaja auttoi kirjoittamaan yksityiskohdan lapsen sanomaksi lauseeksi. Sen jälkeen eskarilaiset saivat piirtää lauseistaan kuvat. Kuvia ja lauseita tarkasteltiin yhdessä, ja ne laitettiin tapahtumajärjestykseen sen mukaan, mitä sadussa oli kerrottu. Lopulta lasten teoksista muodostunut kokonaisuus laitettiin näkyviin ruokalan seinälle.

Freinetpedagogiikan yksi näkemys on, että omille töille tulee saada yleisö. Silloin muutkin voivat oppia ja iloita siitä, mitä on tehty. Näkeväksi tekeminen vahvistaa meitä. Feskariin rakennettiin myös oma lukupesä. Sen olisi voinut helposti puhalttaa ja puhkua kumoon, mutta niin ei tapahtunut. Lukupesä oli valoaläpäisevästä kankaasta tehty yksinkertainen ja huokea mutta lapsille hyvin mieluinen soppa. Siellä sai käydä itsekseen tai kaverin kanssa tutkimassa kirjoja.

Andersenin Ruma ankanpoikanen heräsi eloon kamishibai-teatterissa

Ensimmäisessä luokassa Lukupesä-hanketta toteutettiin kamishibai-teatterin avulla. Ja-

panista alkunsa saaneen menetelmän ideana on, että pieni teatterikehikko toimii näyttämönä kuville, joiden avulla kerrotaan tarina. Ensin lapset saivat piirtää vapaasti kuvia ja kertoa niistä tarinaa. Sen jälkeen lähdettiin strukturoidumpaan tarinankerrontaan.

Tässä vaiheessa tehtiin yhteistyötä Turun yliopiston Rauman kampuksen kanssa. Sieltä käy Rauman freinetkoulussa usein opettajaopiskelijoita tutustumassa ja suorittamassa harjoittelua tai opintotehtäviä. Tällä kertaa opiskelija tuli tekemään äidinkielen opintoihinsa liittyvää osaa. Hän luki oppilaille sadun. Sen jälkeen oppilaat näyttelivät kuulemansa tarinan ryhmissä. Tuolloin ankanpoikanen oli ensin ruma, mutta lopulta siitä sukeutuikin kaunis joutsen. Kun satu oli näytelty, piirsivät oppilaat siitä kuvat. Kirjoittaminen oli osalle vielä työstä, joten satu kerrottiin kuvien tai muutamien kuvien taakse kirjoitettujen avainsanojen avulla. Lopulta tarinat esiteltiin naapuriluokalle. Luokan oppilaat saivat esittää kysymyksiä, joten myös kysymysten esittelyä ja vastausten muotoilemista päästiin harjoittelemaan.

Lindgreniä, Harry Pottereita ja klassikkosatuja

Toisessa luokassa Lukupesä-hanketta toteutettiin hyvin konkreettisesti. Luokanopettaja pystytti keskelle luokkaa teltan. Hän laittoi sinne patjoja, tyynyjä ja säkkityynyä. Lisäksi pesässä oli led-kynttilöitä. Teltan ulkopuolella oli puuklapeista tehty leikkinuotio eli leirinuotio – sellainen, joita ehkä oli joskus Ruusulaaksossa, kun tulia

uskalsi joku leijonan-
mielinen polttaa.

Luokan ikiomassa lukupesässä sai joko lukea kirjoja tai tehdä äidinkielen läksyjä. Rauman freinetkoulussa on osittain luovuttu perinteisestä oppiainejaosta. Käytössä ovat viikontyöt, mikä tarkoittaa sitä, että oppilaat tekevät eri asioita eri aikaan. Näin ollen leirinuotiolle ei muodostunut tungosta, vaan kaikki halukkaat pääsivät lukupesäilemään.

Neljännän luokan oppilaat olivat innostuneita Harry Potterista. Lapset lukivat kirjan, ja kun se oli luettu, keskusteltiin yhdessä, mitä kaikkea kirjasta muistettiin. Keskustelun perusteella lähdettiin suunnittelemaan luokahuoneen muuttamista vastaamaan kirjan sisältöjä. Oppilaat koristelivat luokan. He pukeutuivat kirjan hahmoiksi. Lapset suunnittelivat kirjan tapahtumista aktiviteetteja, kuten huijauksen pelaamisen ja etanapostin. Toiminnot integroitiin muihin oppiaineisiin. Harry Potter -viikko huipentui luokassa pidettyihin juhliin.

Kuudes luokka sukelsi kirjallisuuden pyörteisiin lukemalla erilaisia klassikkosatuja. He saivat valita, mikä sadun hahmo haluaisivat olla. Kun hahmot oli päätetty, lähdettiin miettimään, millaisista saduista ne olivat. Yhdessä neuvotellen valittiin saduista tapahtumia, joista kirjoitettiin uusi satu. Lopulta satu jalostettiin näytelmäksi. Näytelmäprojekti oli iso, ja se hoidettiin alusta loppuun asti itse. Käsikirjoituksen lisäksi tehtiin lavasteet, puvustus ja markkinointi luokan omin voimin. Päivänäytöksiin myytiin paikkoja päiväkoiteihin ja iltanäytökset olivat kaikille avoimia. Lapset myivät lippuja ja pitivät puffettia. Vanhemmat toimivat apuna ja taustatukena. Näytelmässä

Kuva: Kati Nordman.

integroituivat monet oppiaineet aina matemaatikasta yhteiskuntaopin yrittäjäyysisältöihin.

Sanataideviikolla Lukupesä-pajailtiin koko koulun voimin

Luokkien omien lyhyiden tai pitkien teemojen lisäksi on sanataideviikoilla työpajoja. Työpajat ovat yksi koulumme tavoista soveltaa freinetpedagogiikkaa ja tehdä opetuksesta yhteisöllisempää ja elävämpää. Pajaviikoilla on koulu kuin pieni, suloinen Melukylä. Täynnä elämää ja hyvää mieltä.

Työpajoja on vuosittain toteutettu monilla eri tavoilla. Mahdollisuuksia on paljon. Joskus on suunniteltu pajoja, jotka sopivat kaikille luokka-asteillemme aina eskarista kuudenteen luokkaan. Pajoja on myös voitu rajata koskemaan pelkästään isoja tai pieniä oppilaitamme. Pajojen pitäjinä ovat olleet opettajat ja muu koulun henkilökunta. Oppilaiden vanhemmat sekä asiantuntijavieraat ovat aina olleet tervetulleita koululle, ja on meillä ollut ilo saada isovanhempiakin pajojen pitäjiksi. Myös oppilaat ovat pitäneet pajoja. Suunnittelua on tehty teeman mukaan ja aikuisten tuella. Pajojen ohjaaminen on koettu kivana ja opettavaisena.

Lukupesä-hanke löysi paikkansa freinetkoulussa

Lukupesä-hankkeessa mukana oleminen on jännevöittänyt koulumme kirjallisuuden opetusta ja muistuttanut lukemisen tärkeydestä ja ihanuudesta. Koulun verrattain kiireisessä arjessa pitää lukemiselle raivata tilaa. Luontevaa ja tarkoituksenmukaisinta on, jos lukemista pystyy integroimaan muihin oppiaineisiin.

Ann-Katrine Risberg

är universitetslärare i specialpedagogik vid Åbo Akademi i Vasa och projektforskare vid Niilo Mäki institutet (fotografi: Edith Risberg).

Språktuppen

Illustration Johan Lund

Tankar om läsförståelse och läsintresse ur ett tjugoårigt perspektiv

Den senaste tiden har vi läst och hört mycket om finländska elevers sjunkande läsförståelse och minskande läsintresse. Det pågår just nu många satsningar inom det här området på olika nivåer i samhället, vilket visar att man tagit dessa signaler på allvar.

Under de senaste tjugo åren har jag jobbat med läsning på olika sätt, dels med specialpedagogiska utredningar av barns och ungas läs- och skrivförmåga och dels inom olika forskningsprojekt där läsning varit i fokus.

Jag handledde nyligen en studerande i arbetet med en magisteravhandling som behandlade utvecklingen av elevers läsförståelse i årskurs 7 i en skola under 20 års tid. Samma testmaterial hade använts alla år. Resultaten visade i korthet bl.a. att elevernas resultat läsförståelse i medeltal hade sjunkit med över sex poäng under två decennier. När man tittade noggrannare på resultaten kunde man konstatera att det var omkring år 2007 som resultaten tydligt började sjunka. Jag ser även liknande förändringar i mitt arbete med läs- och skrivutredningar. Eleverna har en svagare läshastighet än tidigare och förmår inte arbeta i den takt som förväntas i olika läsuppgifter. Därtill har jag noterat en tydlig försämring av elevernas rättstavningsförmåga. Den forskning jag bedriver visar också att de elever som inleder skolgången med svaga resultat i läsning fortsätter höra till den svagaste gruppen längre fram i grundskolan. Dessa elever gör framsteg, men det gör även andra elever.

I arbetet som projektforskare följer vi en grupp elevers läs- och skrivutveckling från början av årskurs 1 till avslutningen av den grundläggande utbildningen i årskurs 9. Dessa elever är födda år 2008 och går nu i årskurs 8. De är alltså födda ungefär samtidigt som resultaten i läsförståelse började sjunka. När eleverna i vårt projekt gick i årskurs 7 frågade vi dem hur mycket de läser på fritiden och

om de tycker om att läsa. Det visade sig vara väldigt få elever som läste något annat än sådant som hör till skolarbetet. Nästan 70 % av eleverna uppgav att de sällan eller aldrig läser. Glädjande nog svarade dock ungefär hälften av eleverna att de tycker om att läsa. Som jämförelse kan nämnas att andelen elever som aldrig eller sällan läste på sin fritid för drygt 30 år sedan var 3 % (Julin & Stjernberg, 1987). Jag minns en deltagare i en fortbildningskurs som uttryckte att det för trettio år sedan inte fanns något annat att göra på fritiden än att läsa, så kanske den här skillnaden inte är så överraskande sett ur det perspektivet. På vår fråga *vad* eleverna i åk 7 läste vid tillfället för enkäten uppgav förvånansvärt många att de inte minns vad boken heter, vilket kanske också berättar något om deras lust att läsa. Det var en stor variation i svaren bland eleverna som faktiskt kom ihåg vad de läste, allt från Kalle Anka Pocket till skönlitterära romaner.

Vetenskapliga studier och nationella utvärderingar visar att läsning som hobby korrelerar starkt med skolprestationer överlag. Naturligt nog visar forskningen också att det är fritidsläsningen som ökar ordförrådet, vilket har en positiv inverkan på skolprestationerna.

Vad hände då omkring 2007–2008 som kan ha inverkat negativt på både elevernas läsförståelse och läsintresse? Det första jag tänker på är digitaliseringen som fick fotfäste ungefär vid den här tidpunkten. Frågan är om trenden med svaga läsförståelseresultat och minskat läsintresse är en konsekvens av den här förändringen. Oavsett, så behövs verkligen de läsfrämjande satsningarna som pågår nu för att väcka läslusten igen. Det kan leda till att någon elev t.o.m. lyckas läsa ut en bok – och då spelar det kanske mindre roll om hen minns namnet på boken eller inte.

Tiina Kauranen

työskentelee Rauman Pikkunorssissa. Pikkunorssi on Turun yliopiston Rauman kampuksen alueella sijaitseva Suomen ensimmäinen harjoittelupäiväkot. Pikkunorssi tarjoaa tutkimusperustaista varhaiskasvatusta 105 lapselle ja päiväkodissamme painotetaan ympäristöpedagogiikkaa sekä taito- ja taidekasvatusta (kuva: Koulukuva).

**Rauman
pikku-
norssi**

Lukupesässä tuetaan pienten lasten lukijuutta kokonaisvaltaisesti

Lukupesä-toiminta on kansainvälistä kehittämistoimintaa, jossa Pikkunorssi on ollut mukana hankkeen alusta eli syksystä 2021 asti. Meille Pikkunorssissa on ollut alusta asti tärkeää, että kirjat ovat helposti lasten saatavilla ja yhdessä tarinoiden äärellä ollaan päivittäin. Lukupesä-hankkeen myötä olemme pyrkineet tekemään lukuhetkistä lapsia osallistavia, vuorovaikutukseen ja oppimiseen motivoivia tilanteita, joissa lapsi on aktiivinen toimija ja kokija.

AVAINSANAT: kirjavalinnat, lapsen osallisuus, varhaiskasvatus, vuorovaikutus

Oma kirjasto

Aloitimme Lukupesä-hankkeen Pikkunorssin oman kirjaston rakentamisesta. Omassa kirjastossa lapset saavat vierailla vaikka joka päivä. Kirjastoon tehty lukunurkkaus tarjoaa lapselle paikan rauhoittua valitsemansa kirjan äärelle. Kirjastossa kirjat on jaettu erilaisten aiheiden mukaan ja kuvitus tukee lapsen mahdollisuuksia etsiä juuri itseä kiinnostavia, tietynlaisia kirjoja.

Kirjasto oppimisympäristönä on pyritty luomaan sellaiseksi, että se tukisi lasten toiminnallisuutta ja osallisuutta. Kirjastossa on ollut mahdollista leikkiä kirjastoa ja siellä on ollut mm. lapsille tehtyjä kuvitettuja satuja qr-koodien takana. Lapsi on saanut avata koodin iPadilla ja lukea tarinan aikuisen kanssa. Kirjastossa on ollut myös kirjavinkkauspohjia, joihin lapsi on saanut laittaa kirjan kuvan ja antaa sille valitsemansa määrän tähtiä. Näin tieto mieluisista kir-

joista on siirtynyt lapselta toiselle. Kirjastossa on voinut syventyä myös ”tarinakoreihin”, joiden sisältä on löytynyt pieni tarina ja pieniä esineitä liittyen tarinan kulkuun. Konkreettiset pienet esineet motivoivat lapsia lukuhetken pariin ja suuntaavat lapsen tarkkaavaisuutta tarinaa kuunnellessa.

Tällä hetkellä kirjastosta löytyy Kertomusten kolo. Kertomusten kolo on pieni liukuovellinen kaappi, jonka sisälle jokainen päiväkodin ryhmä on saanut vuorollaan rakentaa yhdessä lasten kanssa pienoismaailman haluamansa kirjan pohjalta. Muut ryhmät ovat pienryhmittäin käyneet lukemassa kirjan kaapin luona ja saaneet etsiä sen sisältä kirjasta löytäviä jännittäviä, pieniä yksityiskohtia. Olemme päässeet seikkailemaan Kertomusten kolossa mm. koirien maailmassa kirjassa ”Hillitön koirakööri” (Field & Gray 2021), tutustuneet väreihin hiirien kanssa kirjassa ”Hiirösen perheen värikestit” (Sahlberg 1991)

Kuva: Tiina Kauranen.

sekä rakentaneet omia kasoja kirjan ”Kasa” (Erving 2022) innoittamina. Näin tarina on astunut ulos kirjasta aistittavaksi kaikilla aisteilla.

Perheiden lukijuutta lisäämässä

Yhtenä Lukupesä-hankkeen tavoitteena on myös yhteistyö vanhempien kanssa lukuinnostuksen lisäämiseksi. Järjestimme isänpäivän yhteydessä päiväkodissamme Lukupesä-iltapäivän. Kutsuimme lapsia ja heidän isiään tai muita tärkeitä aikuisiaan lukemaan yhdessä lasten kanssa Pikkunorssin tiloihin rakennettuihin lukupesäihin. Iltapäivän suunnittelu toteutettiin yhteisöllisesti koko henkilökunnan kanssa. Jokainen ryhmä rakensi viihtyisän lukupesän johonkin päin päiväkotia, ja näin saimme yhdessä rakennetuksi kaiken kaikkiaan seitsemän upeaa lukupesää, joihin saattoi käpertyä kuulemaan tarinaa. Iltapäivän suosio oli suuri ja lukupesät olivat ahkerassa käytössä. Monet vierailijat kiersivät kaikki lukupesät läpi ja lukivat useammankin kirjan lapsen kanssa.

Lukupesien rakentaminen jatkui keväällä Pikkunorssissa perheille suunnattuna haasteena. Haastoimme perheet rakentamaan kotonaan yhdessä lukupesää, joista he saivat lähettää kuvan meille. Kuvista kokosimme yhteisen lukupesäseinän kaikkien ihasteltavaksi. Toivomme tämän haasteen avulla perheiden saaneen lisää mukavia yhteisiä kokemuksia lukuhetkestä.

Opettajaopiskelijat osana hanketta

Lukupesä-hankkeessa oleellisessa roolissa ovat olleet myös Turun opettajankoulutuslaitoksen Rauman kampuksen opiskelijat. Käsityökasvatuksen opettajaopiskelijoiden kanssa lähdimme yhdessä suunnittelemaan, mitä sellaista lasten päivittäiseen toimintaympäristöön voisi tehdä, joka innostaisi lukuhetkiin. Opiskelijat rakensivat

Kuva: Tiina Kauranen.

kaan sitä lueskelemaan.

Opiskelijat ovat myös virkanneet päiväkodille lukukavereita, eläinhahmoja, joita on kiva ottaa kainaloon kirjaa katsellessa. Luokanopettaja- ja varhaiskasvatuksen opettajaopiskelijoiden johdolla olemme päässeet myös seuraamaan elävoitettuja satuhetkiä omassa kirjastossamme. Hankkeen puitteissa olemme tehneet yhteistyötä myös Rauman normaalikoulun kanssa. Lapsiryhmiä on vierailut norssin omassa kirjastotilassa, ”Lukulassa”, jossa koululaiset ovat päässeet lukemaan pienemmille kirjoja.

Tarina yhdistää

Lukupesähanke jatkuu Pikkunorssissa vaalien yhteistyötä ja yhteisöllisyyttä; olemme aloittamassa yhteistä kirjaprojektia hankkeessa mukana olevan tallinnalaisen päiväkodin opettajien kanssa. Meidän ryhmiemme lapset piirtävät kuvat ja näihin kuviin virolaiset lapset saavat keksiä tarinan. Näin valmistamme yhdessä yhteisen kirjan. Nykypäivän etäyhteydet mahdollistavat yhteistyön konkretisoinnin lapsille ja saamme lasten maailmankuvaa avartavan kokemuksen; tutustumme saman ikäisiin lapsiin, jotka asuvat toisessa maassa! Vaikka kieli on eri, yhteinen tarina yhdistää.

Koen että Lukupesä-hankkeen myötä yhdes-
sä lukeminen on lisääntynyt päiväkodissamme. Yhteiset lukuhetket itselle tärkeiden aikuisten kanssa viihtyisissä ja inspiroivissa ympäristöissä tukevat lapsen mielikuvitusta, kielellisiä ja kognitiivisia taitoja sekä intoa palata tarinoiden äärelle myös myöhemmin elämässään.

Virve Kalliomaa

opettaa luokanopettajan työssään 1.–6.-luokkalaisia. Oman luokkansa kanssa hän on kulkenut nyt kuusi vuotta. Lisäksi hän opettaa pienille oppilaille musiikkia ja käsitöitä (kuva: Koulukuva).

**Tikan
koulu**

Tule kirja, tuo tarinat!

Olemme tehneet kahden vuoden ajan luokkani kanssa lujasti töitä erityyppisissä lukupesissä. Opetan tällä hetkellä 18 oppilaan eloisa ja tarmokasta 6. luokkaa Tikan koulussa Jyväskylässä. Olen opettanut oppilaitani ensimmäisestä luokasta lähtien ja yrittänyt innostaa heitä lukemisen ja kirjoittamisen pariin erilaisin keinoin. Olen huolestunut lapsista, joita lukeminen ei kiinnosta lainkaan tai se on heille vaikeaa. Lähdinkin lukupesätoimintaan alun perin juuri lukemaan motivoinnin näkökulmasta: kuinka saadaan lukutaidoltaan eritasoisia oppilaita innostettua kirjojen pariin? Lukupesä-hanke on tuonut lukemaan motivointiin monia menetelmiä, joita olen kokeillut ja jalostanut eteenpäin. Selostan niitä tässä artikkelissa tarkemmin.

AVAINSANAT: lukupesä, lukeminen, motivaatio, lukuilo, yhteisöllisyys, monialaisuus

Fyysisten lukuympäristöjen rakentaminen

Lähdimme liikkeelle luokahuoneemme fyysisen ympäristön muokkaamisesta viihtyisäksi. Hahmottelimme yhdessä oppilaiden kanssa ympäristöä, joka motivoi lukemaan. Heidän mielestään sen piti olla viihtyisä ja rauhallinen. Tätä varten luokkaamme hankittiin matto, sohva, taittuvia monikäyttöpatjoja ja muutama muovinen kasvi. Ompelimme yhdessä isoja tyynyjä lukuhetkiä varten ja ripustimme valoketjun kattoon. Hankimme myös muutaman pehmoeläimen lukukavereiksi. Luokassamme on aina ollut myös vilttejä kääriytymiseen ja majojen rakentelua varten. Olemme viettäneet niin sanottuja möhkypäiviä eri teemoilla majoissa. Lukeminen majoissa osoittautui mukavaksi, ja niinpä meillä on ollut tapana ajoittain viettää myös lukumöhykiä.

Luokassa on pieni luokkakirjasto, jonne hankin aina sopivan hetken tullen kirjoja kirpputorilta, naapureilta tai kirjastojen poistoista. Hyllystä löytyy lisäksi useita vitsikirjoja sekä lehtiä, esimerkiksi Aku Ankkoja ja Tiede-lehtiä. Olen kysellyt oppilailta kiinnostuksen kohteita ja yrittänyt hankkia tarjolle heidän lukutaidolleen sopivaa luettavaa.

Lukurutiinit käytäntöön

Olemme toimineet kirjallisuuden parissa ja lukee säännöllisesti alakoulun alusta asti. Kirjojen lukeminen on ollut iso tavoite lukuinnon herättämisessä. Jokaisen tavoitteena on ollut lukea vähintään kuusi kirjaa lukuvuodessa eli lukudiplomin suorittaminen. Tavoitteen saavuttamista olen yrittänyt tukea lisäämällä lukemiseen ja siihen liittyvään toimintaan aikaa koulussa. Lukupesä on ollut tässä loistava apu.

Vuosittain olemme lukeneet yhden kirjan lukupiirissä ja yhden kirjan yhteisesti koko luokan kanssa. Olen myös lukenut ääneen vähintään yhden kirjan luokassa lukuvuosittain. Lisäksi oppilaat ovat lukeneet itsenäisesti ja tehneet kirjoista lukuvinkkauksen ja kirjaesittelyn. Havaintoni on, että paljon lukevien sanavarasto, maailman ja toisten ymmärtäminen sekä ajattelun taidot kehittyvät huimasti. Tämä näkyy mm. hyvissä tunne- ja vuorovaikutustaidoissa, empatiataidoissa, kielen vivahteiden ymmärtämisessä ja ylipäättään kiinnostuneisuutena lukemiseen. Lukemisen hyödyt näkyvät myös tuotetun tekstin laadussa ja oikeinkirjoituksessa. Jos lukee paljon, se tukee oppilaan lause- ja tekstitajun kehittymistä. Haasteena onkin, että oppilaiden välillä

tapahtuu eriytymistä lause- ja kielitajun kehityksessä, mikä on otettava opetuksessa huomioon.

Lukutunnit ja -hetket koulupäivän aikana ovat olleet motivoivia. Vaikka lukemiskokemus on pitkälti yksilöllinen, lukemisesta ja lukukokemuksesta tulee merkityksellistä, kun sen saa jakaa toisten kanssa. Oppilaani ovat pitäneet erityisesti lukupiirityöskentelystä, jossa ovat itse valinneet ryhmän sekä luettavan kirjan. Lukupesätunneissa yhteisöllisyys on ollut läsnä vahvasti. Ryhmä- ja vuorovaikutustaidot ovat kehittyneet yhteisen keskustelun ja tehtävien jakamisen kautta. Oppilaat ovat joutuneet neuvottelemaan tehtävissä ryhmänsä kanssa esimerkiksi tehdessään yhteistä vaikuttavaa posteria tai runoa, pohtiessaan loitsuja tai keksiessään esityksiä. Samalla kokemus luetusta syvenee tai siihen voi saada uusia näkökulmia. Uskon, että yksilöiden oma ajattelu ja ymmärrys asioista kehittyvät yhteisöllisen työskentelyn kautta.

Lukupesä yhteistyössä opettajaopiskelijoiden kanssa

Olemme tehneet Lukupesä-hankkeessa yhteistyötä opettajan koulutuksen kanssa. Meillä on ollut onni saada luokkaamme suomen kielen ja kirjallisuuden sekä muiden kielten aineenopettajaopiskelijoita pitämään lukupesätunteja. Opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat oppimiskokonaisuudet syksyl-

lä 2021 ja keväällä 2023 osana pedagogiikan opintojaan ja opetusharjoitteluaan. Lukupesätunnit sisälsivät monenlaista lukemiseen ja kirjoittamiseen liittyvää toimintaa. Tuntien perusrungon muodosti kirjan lukeminen (itse tai kuunneltuna) ja kirjallisuuteen liittyvä yksilö- tai ryhmätehtävä. Oppimiskokonaisuudet toteutuivat kuuden viikon aikana aina kaksi tuntia kerrallaan.

Syksyn 2021 lukupesässä keskityttiin yksilötehtäviin ja kirjallisuuden peruskäsitteisiin. Oppilaat lukivat omaa vapaavalintaista kirjaa 15–20 minuuttia jokaisen lukupesätunnin alussa, ja tehtävät suoritettiin luetun pohjalta. Kirjat olivat hyvin erilaisia, esimerkiksi Astrid Lindgrenin Ronja Ryövärintytär, Arttu Unkarin Isämies ja räjähtävä kakka tai Vuokko Hurmeen Kiepaus.

Tehtäviä ei sidottu yksittäiseen teokseen, vaan ne oli mahdollista tehdä juuri siitä kirjasta, mitä oppilas sillä hetkellä oli lukemassa. Kokonaisuuden aikana tehtiin seuraavia tehtäviä: kirjan päähenkilön kuvailu, uutisen kirjoittaminen jostakin kirjan tapahtumapaikan pienoismallin askartelu kirjasta, oppilaiden kirjojen nimien yhdistäminen oikein, kun ne oli kirjoitettu eri kielillä, sekä kuvitteellisen, kirjoja yhdistelevän tilanteen esittäminen draamana (ryhmätyö). Tarkoitus oli tuoda näkyväksi kirjallisuuden

Kuva: Virve Kalliomaa.

käsitteitä sekä keskustella niistä ja oppilaiden omista tulkinnoista.

Lukupesä teki kirjallisuuden käsitteet selkeiksi omakohtaisen työskentelyn kautta. Jokaisella oli selkeä tavoite työskentelylle ja mahdollisuus toteuttaa omaa luovuuttaan tehtävien kautta. Jokaisen ratkaisu oli oikea. Oppilaat pitivät erityisesti tapahtumapaikkojen pienoismallien rakentelusta. Oli mielenkiintoista seurata rakenteluprosessia ja oppilaiden pohdintoja siitä, miten he valitsivat asioita, jotka tahtoivat näkyviin. Oppilaiden mielestä vaikeinta oli kirjoittaa uutinen, koska siinä joutui keksimään ja kuvittelemaan asioita, joita kirjassa ei ollut. Tehtävät jaettiin aina luokalle. Se teki niistä merkityksellisiä ja tarjosi mahdollisuuden oppia muiden ratkaisuista.

Kevään 2023 lukupesässä lähtökohtana oli taidelähtöinen kielennoppiminen ja kirjallisuuskasvatus sekä yhteisöllisyyden lisääminen ja lukemiseen sisältyvä vuorovaikutus. Kehystarinana toimi Lewis Carrollin Liisa ihmemaassa -kirja, josta kuultiin jokaisen lukupesätunnin alussa yksi luku. Oppilaat johdateltiin fantasiamaailmaan, jossa Pekoralisti-hirviö oli vienyt kaikki sanat. Lukupesätoteutus muodostui yksinkertaiseksi pakopeliksi, jossa oppilaiden tehtävänä oli kadonneiden sanojen palauttaminen ja hirviön karkottaminen suorittamalla erilaisia tehtäviä yhdessä.

Kuva: Merja Kauppinen.

Lukupesätunteja oli yhteensä kuusi. Aloituskerralla oppilaat jaettiin ryhmiin, joissa he loivat itselleen seikkailuhahmon piirtäen ja kirjoittaen. He miettivät omalle hahmolleen myös tunnuslauseen. Lisäksi he päättivät omalle ryhmälleen "klaaninimet" sekä saivat taikaesineet (simpukan, saappaat, suurennuslasin ja avaimen), jotka auttaisivat heitä seikkailussa.

Seikkailussa oppilaat leikkivät kielellä Hullun hatuntekijän kanssa ratkaisemalla ja keksimällä arvoituksia, joissa kaikki vastaukset olivat oikeita. Arvoitukset olivat esim. englanniksi, viroksi ja riimukirjoituksella. He pohtivat hahmojensa arvoja ja tekivät vaikuttavat posterit Herttakuuningattaren valtakuntaan sekä suorittivat ryhmätehtäviä, joissa vaadittiin kaikkien osallistumista. Pekoralisti-hirviö pillastui postereista

ja varasti kaikki runot, joten lapset saivat irrallisia sanoja ja keksivät jääkaappirunojen tyyliin runoja ja loitsuja sanojen palauttamiseksi. Viimeiseksi lapset joutuivat Kynellammikkoon ja pohtivat hahmojen (ja omia) tunteita musiikin ja eläytymisen kautta. Ryhmissä heitetydyttiin pieneen esitykseen ja selvittiin pois lammikosta. Lukupesäkokonaisuus päättyi lopetuskertaan, jossa pidettiin pienet syntymättömyyspäiväjuhlat ja tehtiin koosteet hahmojen ja klaanien seikkailusta.

Oppilaat odottivat lukupesätunteja. Tunnit

etenivät samalla rytmillä, joka tuli tutuksi. Oppilaat oppivat lukupesässä monenlaisia ryhmätyö- ja vuorovaikutustaitoja. Aluksi oli vaikeuksia rauhoittua kuuntelemaan luettua tekstiä. Turha häslääminen kuitenkin laantui hiljalleen ja rauhoittuminen onnistui paremmin seikkailun edetessä. Ryhmien työskentelyssä oli paljon eroja. Opettajana oli mielenkiintoista seurata ryhmien kehittymistä. Onnistuminen tehtävässä lisäsi yhteenkuuluvuuden tunnetta ja ylpeyttä omasta työstä.

Tunnetehtävä oli suurimmalle osalle oppilaisista yllättävän vaikea. Opettajana jäinkin miettimään luokan turvallisuuden tunteen tasoa. Mikä teki tunteiden pohdinnasta niin vaikeaa, vaikka tunteita sai pohtia omakohtaisesti tai seikkailuhahmon kautta? Oppilaat arvioivat projektin lopuksi oppimaansa klaanin ja oman hahmon seikkailun kautta. Aika monessa palautteessa oli mainittu, että oma hahmo oppi lukemaan tai oppi paremmin tulemaan toimeen toisten kanssa pakopelitehtäviä tehdessä. Kritiikkiä oppilaat antoivat siitä, että omaa lukemista olisi voinut sisällyttää projektiin enemmänkin.

Tikan sanomat – koulun oma lehti

Perustimme Lukupesä-hankkeen innoittamana kouluun oman lehden, Tikan sanomat, mikä on herättänyt kiinnostusta lukemiseen varsinkin pienillä oppilailla. Idea koululehdestä tuli oppilailta. He olivat lukeneet kirjan, jossa koululla oli oma lehti. Kysymys heitettiin ilmaan: "Voiks meilläkin olla sellainen?" Täten lupauduin pitämään lehtikerhoa, joka kokoontuu kerran viikossa tunnin ajan luokassamme. Siellä toimitamme lehteä koko koululle. Lehden toimitus koostuu kuudesta aktiivisesta vapaaehtoisesta oppilaasta neljänneltä ja kuudennelta luokalta. Tässäkin toiminnassa yhteisöllisyys on ihan parasta! Kaikki työskentelevät yhdessä toisiaan tukien ja kuunnellen. Lehtikerhossa on ollut ilo olla mukana opettajana, tekemisen mahdollistajana.

Lehdet ovat erilaisia ja sisältävät eri tekstilajeja sen mukaan, mitä oppilaat valitsevat työstettäväksi. Jokaisella numerolla on oma teemana, esimerkiksi Halloween, ystävänpäivä tai kesä. Eri numeroissa on julkaistu muun muassa pääkirjoitus, sanasokkelo, vitsejä, tietotekstejä, testejä, reseptejä, runoja, tarinoita, kuvia ja sarjakuvia. Tekstejä on tuotettu yksin ja yhdessä toisten kanssa. Osa teksteistä on itse kirjoitettuja, osa valmiista aineistosta poimittuja, ja siinä yhteydessä olemme harjoitelleet lähteiden merkitsemistä. Lehti toimitetaan, tulostetaan ja jaetaan joka luokkaan. Luokissa lehtiä luetaan monella tavalla, yhteisesti tai itsekseen. Lehteä julkaistaan vuodessa noin neljä numeroa. Sen lisäksi teemme myös jonkin muun kokonaisuuden koululle. Tänä vuonna se on Kirjasto-pakohuone. Siinä ideana on pienen ryhmän kanssa selviytyä pois "sulkeutuneesta" kirjastosta ratkaisemalla vinkit ja tehtävät. Oppilaat pitävät pakopeliä tiettyinä välitunteina ajan varanneille ryhmille. Ensimmäinen vinkki on: "Etsi kirja, jota kukaan ei lainaa." Testiryhmän mukaan peli toimi.

Mitä jäi lukupesistä käteen? Mikä jatkuu?

Tikan lukupesissä yksi iso tavoite on ollut yhteisöllisyyden lisääminen ja oppilaiden kuunteleminen ja heidän äänensä esiin tuominen. Projektit ovat olleet erittäin opettavaisia ja kiinnostavia. Niiden kautta oppilaat ovat saaneet kokemuksia kielen monipuolisesta käyttämisestä ja kirjallisuuden käsitteistä. Oppilaat ovat toimineet yhteistyössä erilaisissa kokoonpanoissa ja oppineet toisiltaan. Aiomme jatkaa lukemista ja käsitellä luettua erilaisin keinoin yksin ja yhdessä toisten kanssa. Erittäin tärkeää on lukukokemuksen jakaminen yhteisöllisesti. Toiminnan kautta myös oppilaiden keskinäinen vuorovaikutus lisääntyi, ja sillä oli positiivista vaikutusta luokan kokonaisilmapiiriin.

On aivan varmaa, että lukupesät jatkavat elämänsä. Kirjallisuuden käsittelyssä käytettävä sanasto on tullut tutuksi ja oppilaat tietävät termien merkityksen. Oppilaat tulevat linkittämään ajatuksissaan Liisa ihmemaassa -tarinan omiin kokemuksiinsa ja esimerkiksi tietävät, mitä tarkoittaa, jos puhutaan symbolisesti vaikkapa ilkeästä Herttakuningattaresta tai Hullusta hatuntekijästä. Projektiin liittyvät tuotokset ovat näkyvillä luokkamme seinillä, niitä tutkitaan ja niistä syntyy keskustelua. Myös eri luokkien oppilaat pysähtyvät tutkimaan tuotoksia, lukevat niitä ja kyselevät niistä eri asioita. Vuorovaikutus lisääntyy myös sitä kautta.

Tikan sanomat tulee jatkumaan jossakin muodossa. Lehtikerho on toiminnallaan osoittanut, että yhdessä tekemällä saadaan aikaiseksi kehitystä. Kerholaiset ovat saaneet käyttää luo-

vuuttaan yksin ja yhdessä ja oikeasti päättää itse, millaisia tekstejä ovat halunneet välittää koko koulun iloksi ja luettavaksi. Olen oikein ylpeä Tikan sanomien toimituksesta ja kiitän heitä innostumisesta ja innostamisesta!

Lukupesät ovat vahvistaneet käsitystäni lukemistapojen monipuolisuuden merkityksestä lukemismotivaation sytyttämisessä ja ylläpitämisessä. Ajattelen, että oppilaiden altistaminen mahdollisimman monipuolisille lukukokemuksille voi parhaimmillaan synnyttää kipinän lukemiseen. Oli se sitten suuri roihu tai pieni liekki, niin se on merkityksellistä. Vaikka osan liekki vaikuttaisi hiipuvan nopeasti, juuri tätä liekkiä tuleekin varjella ja puhallella henkiin. Lukupesien lukukokemukset ovat hyviä sytykkeitä lukemiseen ja niihin voi palata aina uudestaan.

5th Baltic Sea Conference on Literacy

RIGA, LATVIA 2023
JULY 23–24, 2023

Lisätietoja <https://5bscl2023.lnb.lv/>

Suomalaiset osanottajat saavat tukea matkoihin, yöpymiseen ja ruokailuun.

Deltaigare från Finland erhåller bidrag för resor, hotell och måltider.

Nordplus

FinRA – Finnish Reading Association
Mina Orelli, Heli Ketovuori ja Tiina-Majja Kaarlela

Finnish Reading Associationin tuottama matematiikan opetuksen tukimateriaali sisältää tietoa ja vinkkejä oppitunneille. Hyviksi havaittuja tehtäviä, pelejä ja leikkejä alakoulun matematiikan eri aihepiireistä.

Kiskurin kauppa

HELPOSTI!

Tukea, pelejä ja opetusvinkkejä matematiikkaan

ISBN 978-952-69973-0-8

FinRAn tuore HELPOSTI!-julkaisu on ilmestynyt!

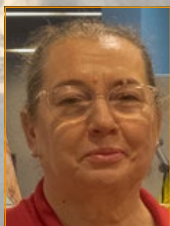
Kaipaatko toiminnallisuutta ja uusia näkökulmia matematiikan opetukseen? Helposti!-kirja tarjoaa runsaasti tuoretta tutkimustietoa lukijaystävällisessä muodossa alan huippututkijoilta. Lisäksi julkaisusta löytyy runsaasti kopioitavaa materiaalia ja sovellettavia ideoita suoraan oppitunneille koko peruskoulun ajalle.

Helposti!-julkaisun tilaat osoitteesta finrainfo@gmail.com.

Kirjaa myydään jäsenille hintaan 29€ + toimituskulut 6 euroa/kpl.

Ei-jäsenille kirjan myyntihinta on 44€ + toimituskulut 6 euroa/kpl.

Nyt viimeistään kannattaa liittyä FinRA:n jäseneksi!
Helpoiten se onnistuu www.finrainfo.fi-sivuilta

Outi Kokkonen

toimii luokanlehtorina Rauman normaalikoulussa. Tällä hetkellä hän opettaa neljättä luokkaa. Outi Kokkonen opettaa myös historiaa yläkoulussa ja on kiinnostunut esimerkiksi puutarhapedagogiikasta. Hän on ollut mukana toimittamassa useita Rauman normaalikoulun julkaisuja (kuva: Esa Hakkarainen).

Rauman
normaali-
koulu

Suunnitelmallinen kummiluokka-toiminta tuo turvallisuutta, läheisyyttä ja iloa koulupäiviin

Rauman normaalikoulu on Turun yliopiston alainen yhtenäiskoulu, jossa opetetaan perusopetuksen vuosiluokkien 1–9 oppilaita. Koulu toimii Raumalla opettajiksi opiskelevien harjoittelukouluna. Rauman kampus on osa Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekuntaa. Tässä tekstissä kuvataan Lukupesä-hankkeen aikana kehitettyä lukuparitoimintaa. Lukuparitoiminta alkoi heti hankkeen alussa, mutta syksyllä 2022 ensimmäisen luokan oppilaiden myötä toiminta sai entistä jäsentyneemmän muodon.

ASIASANAT: Lukupari, kummiluokkatoiminta, yhteisöllinen lukeminen, alkuopetus

Kummiparin kanssa lukeminen lisää myönteisiä lukukokemuksia

Rauman normaalikoulussa alkoi syksyllä 2022 koko vuoden kestävä yhteisöllisen lukemisen kokeilu kummiluokkien välillä. Tavoitteena on laajentaa lukevaa yhteisöä oman luokkahuoneen ulkopuolelle ja lisätä onnistumisen kokemuksia lukuhetkissä.

Lukevien yhteisöjen merkitys ja tärkeys lasten lukemiselle on osoitettu useissa kansainvälisissä tutkimuksissa (esim. Cremin ym. 2014), ja ajatuksena on, että kummiparin kanssa vietettyjen mukavien lukuhetkien myötä oppilaille kehittyvä myönteinen tunneside kirjoja ja lukemisesta kohtaan. Kummiparin kanssa työskentely synnyttää läheisvuorovaikutustilanteen, jossa syntyy positiivinen tunneilmapiiri ja kirjasta tulee sosiaalisemotionaalisen vuorovaikutuksen symboli (vrt. Suvilehto ym. 2019).

Kummiparien lukutoiminta on muutakin kuin lukemista

Kummitoiminnassa olivat mukana ensimmäisen ja neljännen luokan oppilaat. Kummiparit lukutoi-

Kuva: Eeva-Majja Niinistö.

Eeva-Maija Niinistö

toimii luokan lehtorina Rauman normaalikoulussa. Tällä hetkellä hän opettaa ensimmäistä luokkaa. Hän on ollut mukana useissa lukemista lisäävissä hankkeissa 2010-luvulta alkaen. Luokanopettajan lisäksi Eeva-Maija on koulutukseltaan varhaiskasvatuksen opettaja. Tästä syystä alkuopetus onkin lähellä hänen sydäntään (kuva: Esa Hakkarainen).

mintaa varten muodostettiin oppilaantuntemuksen perusteella. Tämä oli helppoa, sillä nykyisen ensimmäisen luokan opettaja oli opettanut neljättä luokkaa ensimmäiset kolme vuotta. Neljännen luokan oppilaat olivat siis kummallekin opettajalle tuttua. Kummiparitoiminnan myötä säilyi myös ensimmäisten vuosien opettajan ja neljännen luokan oppilaiden välinen side. Näin kummiluokkatoiminta lisäsi myös neljäsluokkalaisten turvallisuuden kokemusta muutosten edessä.

Lukuparitoimintaa toteutettiin säännöllisesti kerran viikossa ja toiminta aloitettiin heti ensimmäisellä kouluviikolla. Lähes samaan aikaan luokissa oli luokanopettajaopiskelijoita päättöharjoittelussa, ja opiskelijat auttoivatkin yhteisöllisten lukutilanteiden järjestämisessä. Lukutunnit toteutettiin pääasiassa saman mallin mukaan: lukutunnin aluksi oppilaat saavat aina valita mieluisan lukupaikan joko luokasta tai sen lähellä olevasta koulun kirjastosta, Alalukulasta.

Ensimmäisillä kerroilla tutustuttiin, luettiin ja ruokailtiin yhdessä

Ensimmäisillä lukukerroilla neljännen luokan oppilaat hakivat ekaluokkalaiset mukaansa ja siirtyivät koulun kirjastoon. Pikkuoppilaat valitsivat luettavat kirjat ja neljäsluokkalaiset lukivat ne heille ääneen. Omaa kirjavainta on pidetty kummitoiminnassa tärkeänä, sillä lapsen itse valitsemalla kirjalla on merkitystä lukumotivaation syntymiseen ja sen säilymiseen. Lukukokemuksen jakaminen on lukijalle tärkeää ja lisää näin positiivista asennetta lukemista kohtaan. (Niinistö & Aerila 2018) Lukemisen jälkeen kummipari keskusteli luetusta.

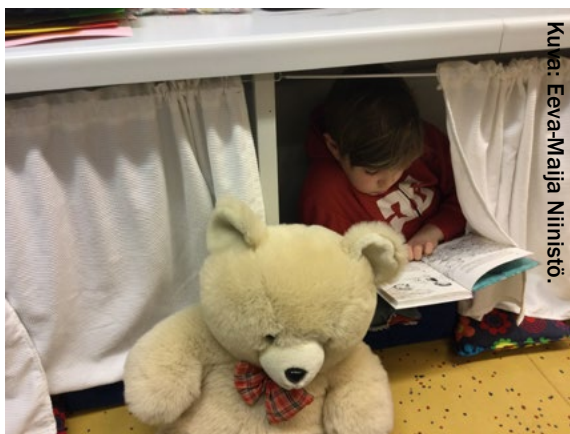
Kummilukutunti sijoitettiin lukujärjestykseen ennen ruokatuntia, ja lukutuntien jälkeen oppilaat ruokailivat yhdessä. Tämä on osoittautunut erinomaiseksi ratkaisuksi, sillä lounashetket tarjosivat mahdollisuuden jatkaa yhteistä lukukokemusta ja oppilaat oppivat tuntemaan toisiaan. Lisäksi neljäsluokkalaiset saivat ohjeeksi huolehtia ensimmäisen luokan oppilaista koulun pihalla.

Lukukummitoiminta laajenee uusiin oppimisympäristöihin ja sisältöihin

Lukukummivuoden aikana toimintaa on sovellettu erilaisiin pedagogisiin tilanteisiin, ja toimintaa on toteutettu erilaiset juhlapäivät huomioiden: Itämeripäivänä 25.8. oppilaat kuuntelivat opettajan lukemaa kirjaa "Seikkailu Itämeressä", jonka jälkeen keskusteltiin luetusta ja Itämeren tilanteesta. Unescon lukutaitopäivänä syyskuussa testattiin digitaalista lukemista kuuntelemalla, lukemalla sekä tekemällä tehtäviä A:sta Ö:hön Muumien matkassa -verkkoalustalla. Koko Suomi lukee -päivää vietettiin ennakkoon ja koulupäivän aikana luettiin erityisen paljon. Ystävänpäivänä järjestettiin Luen ystävälle -tapaaminen, jossa luettiin ekaluokkalaisten valitseamia kirjoja yhteisiä herkuja syöden. Myös lukupaikan saivat parit itse valita. Moni halusi testata ensimmäiseen luokkaan rakennettuja lukupesäiä, joissa äänieristetyt verhot

edistävät lukurauhaa. Lasten mukaan mitä ahtaampi lukupaikka, sen mukavampi tunnelma.

Lukukummitoiminnan kehityksessä on toteutettu myös muutamia isompia projekteja. Yhteistyössä Rauman merimuseon kanssa toteutettiin elämyksellinen seikkailu mielikuvitusmerellä. Projektin

Kuva: Eeva-Maija Niinistö.

Kuva: Outi Kokkonen.

aluksi opettajat lukivat Laivakoira-kirjaa, joka kertoi Turre Laivakoiran seikkailusta merellä. Kirjan lukemisen jälkeen tehtiin vierailu Rauman merimuseoon, jossa luokat osallistuivat elämykselliselle kierrokselle "Laivakoiran satumainen seilaus". Vierailuteemaisen kirjan lukeminen ennen vierailua auttoi lapsia eläytymään vierailuun ja oppimiseen keskityttiin hyvin.

Lukukummitoiminnan aikana myös vierailtiin Rauman kaupunginkirjastossa. Kaupunginkirjastossa selvitettiin "Uneliaan harrastajan jalanjäljillä" -radan visaisia kysymyksiä, jotka liittyivät Herra Hakkaraisen elämään. Tämän jälkeen oppilaat löysivät kirjastosta mukavia lukupaikkoja ja osa oppilaista sai upouuden kirjastokortin! Toivottavasti kortti on ahkerassa käytössä.

Lukukummitoiminta ohjaa opettajaopiskelijoita näkemään yhteisopettajuuden edut

Ohjatut opetusharjoittelut ovat kiinteä osa kummankin luokan toimintaa. Harjoittelun aikana on toteutettu kummilukutoimintaa monipuolisesti.

Keväällä 2023 on alkamassa yhteinen kirjoitusprojekti, johon inspiraatiota haetaan koulumme puutarhasta. Puutarhavierailun jälkeen harjoitellaan esiintymistä ja kummipari luo yhdessä oman sadun, jonka tuottamiseen tarvitaan mediataitoja käyttämällä BookCreator-sovellusta. Lisäksi koulumme opetussuunnitelma sisältää eri luokka-asteilla tutustumista Vanhaan Raumaan. Tuula Nikala-Soihan kirja Vanhan Raatihuoneen Pönthiittinen johdattaa kummiparit retkille vanhan kaupungin tunnelmiin ja seikkailuun yhdessä opetusharjoittelijoiden kanssa. Kevään aikana oppilaat tulevat myös lukemaan ulkona Seminaarin puutarhassa ja kasvihuoneissa sekä lähipuistoissa. Koulun Vihreä lippu-toimintaan liittyvää Luonnon monimuotoisuuden päivää 22.5. juhlietaan teemalla "Lue luonnossa."

Opettajaopiskelijoiden palaute kummiluokatoiminnasta on ollut positiivista. Opiskelijat ovat huomanneet tämänkaltaisen sosiaalisen oppimisympäristön edut niin pienten kuin isompienkin oppilaiden kohdalla. Lisäksi kummipari-toiminta sopii hyvin oppilaiden yksilöllisten tarpeiden huomioimiseen, sillä opettajaopiskelijoi-

den tunneilla kummiparit on jaettu kumpaankin luokkaan työskentelemään ja vaikka oppilaita on määrällisesti saman verran, auttaa kummiluokkatoiminta oppilaita keskittymään oppimiseen ja toimimaan itsenäisemmin.

Ensimmäisen luokan oppilaat nauttivat lukutunneista

Neljäsluokkalaiset haastattelivat pikkukummeja helmikuun alussa, kun yhteistä lukemisen taivalta oli kestänyt jo yli puoli vuotta. Heidän haastattelunsa paljastavat, että kummitunneista on pidetty. Ensimmäisen luokan oppilaat ovatkin todenneet: ”Hyvin, hyvin isokummi on lukenut mulle” ja ”On vaan ollut rauhassa kaverin kanssa.” Lempilukemista ovat olleet Guinnesin ennätysten kirjat, Kapteeni Kalsari-kirjat, Milla ja yölliset ongelmat, kuvakirjat Tatu ja Patu ja Yökoulut.

Ensimmäisen luokan oppilaat myös nimesivät lempilukupaikkojaan:

- Sohva, oma sänky, lempituoli, koulun kirjasto.
- Lukupesä, koska siellä on pehmeää.
- Lukumajat ovat kivoja.
- Rauhallinen, pehmeä.
- No, kirjastossa on rauhallista.
- Lempilukupaikka on sellainen missä on pehmeä sohva ja paljon pehmoleluja.
- Tyhjä laatikko, koska se on tyhjä.

Ensimmäisen luokan oppilaat esittivät myös monenlaista toimintaa tapahtuvaksi tulevaisuudessa:

- Lähdetään laivalla Ruotsiin, 1. luokka ja 4. luokka.
- Piirtämistä, askartelua, maalaamista, kirjoittamista.
- Lukea enemmän, leikkiä piilosta enemmän ja yhteistä liikuntaa.
- Pelataan lautapelejä, ulkopelejä, isokummi-pikkukummipäivä.
- Lukea lisää.

Lukutaito- ja innostus kehittyvät kummitoiminnassa

Ensiluokkalaisten lukutaito on kehittynyt syksystä, ja he haluavat jo itse lukea isokummilleen. Toiminta on ollut todella hedelmällistä kummallekin luokalle ja opettanut monia asioita lukutaidon kehittymisen rinnalla. On ollut hienoa huomata, kuinka lukutilanteissa neljäsluokkalaiset ovat antaneet spontaanisti tukea ja kannustusta pikkulukukijoille ja kuinka kaikki lapset nauttivat rauhasta ja läheisyydestä. Tuntuu siltä, että yhteiset lukuhetket lisäävät oppilaiden empatiakykyä ja isompien taitoa huolehtia pienten tarpeista. Kiinteä yhteistyö on myös ehkäissyt oppilaiden yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Neljännen luokan oppilaat ovat kokeneet itsensä merkityksellisiksi ja tarpeellisiksi sekä heidän lukijaidentiteettinsä on vahvistunut.

Kummilukutunnit ovat poikineet myös muuta kummitoimintaa: koulun eli Seminaarin puutarhassa haravoitiin ja istutettiin kukkasipuleita. Samalla oppilaiden yhteiset pihaleikit toteutuivat spontaanisti neljännen luokan oppilaiden toimesta.

Tavoitteena on jatkaa kummilukuhetkiä koko alakouluajan. Pikkuioppilaiden osuus lukijana kasvaa kokeilun etenemisen myötä. Tavoitteena on myös jatkossa tutkia toimintaa syvällisemmin, sillä näyttää siltä, että toiminnalla on runsaasti positiivisia vaikutuksia.

Lähteet:

- Cremin, T., Mottram, M., Collins, F. & Powell, S. 2014. Building Communities of Readers. London: PNS/UKLA.
- Koskela, P. T. 2021. Seikkailu Itämeressä. Atrain & Nord.
- Niinistö, E.-M. & Aerila, J.-A. 2018. Tavoitteena lukemisen riemu. Teoksessa Heino, T., Kokkonen, O., Uskali, T., Urmson, K. & Niinistö, E.-M. Rauman normaalikoulu – Oiva opinahjo. Katsaus vuosiin 1997–2018. Rauman normaalikoulu. Turun yliopisto.
- Nikala-Soiha, T. 1991. Vanhan Raatihuoneen Pönthiittinen. Rauma: Rauman museon ystävät.
- Suvilehto, P., Kerry Moran, K. J. & Aerila, J.-A. 2019. Supporting Children's Social and Emotional Growth through Developmental Bibliotherapy. Teoksessa K.J. Kerro Moran & Aerila, J.-A. (toim.) Story in The Lives of Children: Contributions of the Narrative Mode. New York: Springer.
- Wise Brown, M. 1981. Laivakoira. Helsinki: Tammi.

Kielikukon toimituskunta

Päätoimittaja Sari Sulkunen
sari.sulkunen@finrainfo.fi

Toimituskunnan jäsenet

Juli-Anna Aerila
julaer@utu.fi

Jan Hellgren
jan.hellgren@abo.fi

Vuokko Kaartinen
vuokkokaartinen@gmail.com

Heli Ketovuori
heliketovuori@gmail.com

Annakaisa Lehtonen
annakaisa.a.lehtonen@gmail.com

Aija Lund
aija.lund@gmail.com

Miina Orell
miina.orell@gmail.com

FinRAn johtokunta 2023

Puheenjohtaja | Ordförande | Chairperson
Ann-Sofie Selin

Varapuheenjohtaja | Viceordförande | Vice-chair
Sari Sulkunen
varajäsen Heli Ketovuori

Sihteeri | Sekreterare | Secretary
Jan Hellgren
varajäsen Pehr-Olof Rönnholm

Johtokunnan jäsen | Styrelsemedlem |
Member of the Board
Juli-Anna Aerila
varajäsen Aija Lund

Johtokunnan jäsen | Styrelsemedlem |
Member of the Board
Vuokko Kaartinen
varajäsen Susanna Mononen

Johtokunnan jäsen | Styrelsemedlem |
Member of the Board
Merja Kauppinen

Taloudenhoitajat | Kassörer | Treasurers
Susanna Mononen & Pehr-Olof Rönnholm

Sposti: etunimi.sukunimi@finrainfo.fi

Kansi ja ulkoasu Susan Johnsson
Taitto Painosalama Oy

Painosalama Oy, Turku 2022
ISSN 0780-0940

Saat Kielikukon liittymällä jäseneksi tai tilaamalla sen!

FinRAn jäsenmaksu on 39 euroa.

Opiskelija- ja seniorijäsenmaksu on 18 euroa.

Kielikukon tilaushinta on 40 euroa.

Jäseneksi voit liittyä ja lehden voit tilata osoitteessa finrainfo@gmail.com.

www.finrainfo.fi

Tykkää Facebookissa FinRA (Finnish Reading Association)

KIELIKUKKO

Mediakortti 2023

Kielikukko on FinRA ry:n (Finnish Reading Association) jäsenlehti. Se sisältää lukemaan oppimiseen ja opettamiseen sekä alan tutkimukseen liittyviä artikkeleita. FinRA kuuluu seuraaviin järjestöihin: International Literacy Association sekä Federation of European Literacy Associations.

TOIMITUS

Päätoimittaja Sari Sulkunen
sari.sulkunen@finrainfo.fi
puh. +358 40 762 9559

TEKNISET TIEDOT

Lehden koko: B5 (176 x 250 mm)
Painosmäärä: 300 kpl
Painopinta: 156 x 178 mm
Palstaleveys: 2 x 75,5 mm

Aineisto sähköisessä muodossa, ilmoitukset: pdf.
Kuvat .jpg- tai .tiff-muodossa.

PAINOPAIKKA

Kirjapaino Painosalama Oy
Tykistökatu 4 A
20520 TURKU
puh. 02 241 0105

LEHDEN TILAUSHINTA

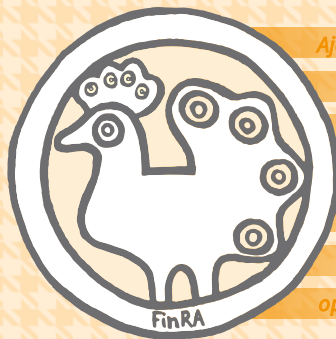
Vuosikerta (4 numeroa) 40 euroa

LEHDEN TILAUSOSOITE

finrainfo@gmail.com

Kielikukko

Iloksi ja opiksi

Ajankohtaista tietoa
lukemisen,
kirjoittamisen
ja oppimisen
tutkimuksesta
sekä hyvistä
opetuskäytännöistä.

Finnish Reading Association • 1/2023

Tässä numerossa mm.:

Opettajat kertovat lukemis- ja kirjoittamiskäytännöistään
Kouluvierailut kirjailijoiden silmin
Digitaaliset tekstitaidot ovat lasten perusoikeus
Kielivirta-hanke esittelee kieliluokkien toiminnan kehittämistä

AINEISTOAIKATAULU 2023

Nro	Aineisto	Postitus
3	1.8.	viikolla 35
4	15.10.	viikolla 49

ILMOITUSHINNAT € (ALV 0 %)

Koko.....	m/v.....	4-värisenä aukeama	250 €.....	310 €
1/1	164 €.....	188 €		
1/2	95 €.....	125 €		
1/8	45 €.....	68 €		

ILMOITUSKOOT

	Leveys x korkeus
1/1 s.....	170 x 256 mm
1/2 s. vaaka	170 x 126 mm
1/2 s. pysty	85 x 256 mm
1/4 s. vaaka	170 x 70 mm
1/4 s. pysty	80 x 125 mm
1/8 s. vaaka	170 x 40 mm
1/8 s. pysty	40 x 256 mm

PANKKI

Osuuspankki FI20 5800 1320 0633 49

Kielikukko

Kirjoittajakutsu Kielikukon 44. vuosikertaan

Kielikukko on FinRAn (Finnish Reading Associationin) julkaisema lehti, jonka tavoitteena on kertoa ajankohtaisesta lukemisen, kirjoittamisen ja oppimisen tutkimuksesta sekä hyvistä opetuskäytännöistä. Kielikukossa julkaistaan artikkeleita, kuvauksia opetuskokeiluista, puheenvuoroja, haastatteluja ja kirja-arvioita.

Kuluvana vuonna Kielikukko tarjoaa mielenkiintoista luettavaa opettajan lukijuudesta sekä meneillään olevasta Lukupesä-hankkeesta, jossa kehitellään mukavia lukupaikkoja ja kirjallisuutta varhaiskasvatukseen ja kouluun. Lisäksi käsitellään muun muassa oppimisen tukea sekä esitellään monipuolisesti Suomessa tehtävää lukutaitotyötä. Pysy siis mukana vuonna 2023!

Otamme mielellämme vastaan ehdotuksia artikkeleista. Materiaalin jättö- ja lehden julkaisuaikataulut löytyvät Kielikukon mediakortista lehden takakannen sisäsivulta. Artikkeliehdotukset ja itse artikkelit toimitetaan lehden päätoimittajalle osoitteella sari.sulkunen@finrainfo.fi.

Kirjoitusohjeet löytyvät FinRAn verkkosivuilta.
www.finrainfo.fi/kielikukko/kirjoittajaohjeet/

Iloksi ja opiksi

Kielikukko on FinRA ry:n (Finnish Reading Association) jäsenlehti. Se sisältää lukemaan oppimiseen ja opettamiseen sekä alan tutkimukseen liittyviä artikkeleita. FinRA kuuluu seuraaviin järjestöihin: International Literacy Association sekä Federation of European Literacy Associations.